

בעזה"ש"ת

דרשת ז' אדר

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שנת תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מכון מעדני מלך וויען

גליון תרמ"ב

תוכן הדרישה

ויקרא אל משה וגוי וברש"י שהוא לשון חבה - חבה הטמונה בהקריאה שקדמה לכל דבור - דברי הפנים יפות והחת"ס בזה – כשהדיבור למשה רבינו היתה בשביל ישראל, הוצרך להכין עצמו מקודם – הדברי כיבושין יהיו מתוך אהבה וחמלה –

לבאר טעותו של המן שלא ידע שבזו באדר נולד משה – הנוסס והיוצא ליהרג לא נידר ולא נערך – ע"י גזירת פרעה כל הכן הילוד וגוי נחשבו כולם כיוצא ליהרג – דעת הרמב"ם שבגמר דין בב"ד של עכו"ם נותנין עליו חומרי חיים וביאורו – ביאור המדרש שאמר הקב"ה למשה 'הן קרבו ימך למות, לפי שאמר 'הן לא יאמינו לי - לבאר הפלוגתא (מגילה יא:) ויהי בימי אחשורוש, רב אמר והתמכרתם שם וגוי ושמואל אמר ואף גם זאת וגוי –

הספדן של תלמידי חכמים עולה בחשיבותה על כל מצות התורה – הזקנים נתעצלו בהספידו של יהושע וביאורו – פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה – בדור חושך הלזו אבידת החכמים קשה ביותר – בהסתלקות חכמי ישראל נתהוו ירידה גם בדור הנותר אחריהם – הוי מתחמם נגד אורן של תלמידי חכמים – הרבה בני הנעורים יוצאים לתרבות רעה משום שהאבות מולזלים בגדולי ישראל –

חורבן האינטערנעט ובלעקבערים זהו הנסיון של דור האחרון – התוצאה מזה הנוגע לחינוך הבנים ולקדושת הבית – עצם ההפסד כאשר האדם אדוק בהסעלפאון והטעקסט מעמידושעם – בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תכלין – לנצל את יום השבת לייצר קשר אהבה עם בניו ובני ביתו -

ההולך להתדיין בערכאות כאילו הרים יד בתורת משה – ממון שהוציא בערכאות הרי זה גול בידו – חומר העון של מסירה – הטלפן למשרדי הממשלה ועייזו מסר ממון חכירו ביד עכו"ם דינו כמסור – ליתן צדקה בסבר פנים יפות, והנותן בפנים זועפות הפסיד זכותו – כסף וזהב שלא ניתן לרעבים אין השראת השכינה עליהם – התוכחת מוסר הוא לטובת בני ישראל וטובת זרעם אחריהם –

להשיג אצל

מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.

Brooklyn N.Y. 11211

718.388.1751.#117

דרשת ז' אדר

יום א' פרשת צו תשע"א לפ"ק

שמודיע להם צתחלה נעשה חבה יתירה, שיכולין לקבל את האור. ולכן לכל דיבור היה קריאה להכין עצמו לקבל אור הדיבור, ולא כן עשה לבלעם שנגלה בלשון ארעי, שלא יכין עצמו מקודם, ולא יוכל לקבל אור הדיבור. ואולי מה שאמר הכתוב, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם נמי הפירוש כן, שצתחלה יאמר להם שידבר עמם, כדי שיכינו את עצמם ויטו את אזנם לשמוע האמירה שהוא לשון חבה עכ"ל.

הגנה קודם לימוד התורה בהרהורי תשובה

וביתר ציאור יש לומר, דהנה כשחזר משה רבינו משנתו עם ישראל במשנה תורה, נאמר אלה הדברים אשר דבר אל כל ישראל, בעבר הירדן צמדבר בערבה וגו', בעשתי עשר חדש באלחד לחדש וגו', הואיל משה באר את התורה הזאת לאמור (דברים א-א). ולכאורה הלא מצוות התורה מתחילות רק בצפרשת ואחאנן, בעשרת הדברות, ועד אז אין

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור (א-א). ברש"י לאמור, נא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי וכו' ע"כ. ויש להבין כי לא נרמו בצפרשה כאן שום דברי כבושין שיאמר לבני ישראל. עוד ברש"י, ויקרא אל משה, לכל דברות ולכל אמירות ולכל נויים קדמה קריאה (תו"כ א-א), לשון חבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר וקרא זה אל זה (ישעיה ו-ג), אבל לבניאי אומות העולם נגלה עליהם בלשון ארעי שנאמר (צמדבר כג-ד) ויקר אלקים אל בלעם ע"כ. וכריך ציאור החבה הטמונה בלשון הקריאה שקדמה לכל דיבור.

ובפנים יפות פירש, לכל מצוה צריכה הכנה, וכמו שאמרו (אבות ג-ב) התקן עצמך ללמוד תורה, ועל ידי זה נעשה כלי מוכן לקבל אור התורה והמצוות. וכן אמרו במשנה (שם ג-ד) חציבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה, דהיינו שמתוך כך

דברי התורה הזאת, מכל שכן קודם
ששומעין תורה מפי הקב"ה על אמת
כמה וכמה.

לבן של ראשונים נפתחו של אולם

אמונם בדרשות חתם סופר (לו' אדר
קסג:) הקשה על דברי
ההפלא"ה דלכאורה צריך עיון, כי
משה רבינו לא הוצרך להכנה לכשידבר
ה' אליו, וכמו שמצינו ויאמר ה'
'פתאום' אל משה ואל אהרן ואל
מרים ואו שלשתכם אל אהל מועד
(במדבר יג-ד). וכתב הרמב"ן כי משה
רבינו ראוי לנצואה בכל עת, ודעתו
נכונה לדבקה בשם הנכבד בכל שעה,
כמו שפירשו רבותינו (שבת פו.) בטעם
פרישתו מן האשה ע"כ. ומצינו במשה
שאמר עמדו ואשמעה מה יצוה ה'
לכם (במדבר ט-ט), וברש"י אשרי ילוד
אשה שכך מוצטח שכל זמן שהיה
רוצה, היה מדבר עם השכינה (ספרי)
ע"כ. וכתב דרביבין לומר, כשהיה
מדבר עמו לצורך עצמו לא היה צריך
הכנה, אבל כשהיה שליח להם לישראל,
לא היתה נצואתו מצלי שיבין עצמו
לכך, כי הם התישו כמו ע"ש.

וְדַבְּרִי מה שנתבאר שהקריאה היתה
להכין מתחלה בתשובה, כי
לרשע אמר אלוקים מה לך לספר
חוקי, הרי בודאי שמשה רבינו לא
הוצרך לזה, כי לא עלה לפניו נדוד

זה אלא דברי תוכחה בלבד, וצריך
היה איפוא הכתוב לומר רק שם
הואיל משה צאר את התורה הזאת,
ומה ענין זה לכאן. וכתב במאור
ושמש, שמעתי מרבותי הקדושים נ"ע,
כי אחד מעיקרי העבודה ציהדות הוא,
להרהר בתשובה לפני שצאים ללמוד
תורה. והרה"ק מלובלין זצוק"ל אמר,
כי כל הלומד תורה ואינו חוזר
בתשובה לפניו כן, עליו הכתוב אומר
ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר
חוקי (תהלים נ-טו). לפיכך פתח גם
משה רבנו בדברי מוסר לפני שניגש
לצאר להם את התורה, כדי לעורר
את ישראל לתשובה שלמה. מעתה
שפיר נכון שמפרש כאן התורה טעם
על אלה הדברים, על שמנה משה את
המקומות בהם חטאו ישראל, משום
הואיל משה צאר את התורה הזאת,
שציקש לצאר להם את מצוות התורה,
ולכן הקדים להם דברי תוכחה על
חטאייהם, כדי להציאם לידי תשובה
עכ"ד.

וזהו שאמרו התקן עצמך ללמוד
תורה, שיש להכין עצמו קודם
לימוד התורה בהרהורי תשובה שיהא
ראוי ללמוד תורת ה'. ולכל דברות
ואמירות וציוויים שלמד ה' עם משה,
קדמה קריאה, להכין את עצמו שיהיה
ראוי לשמוע את דבר ה' הנאמר אליו.
ואם לתורה שנשמע מפי צשר ודם,
הוכיח משה קודם שהתחיל לצאר את

אתכם חוקים ומשפטים, וכתיב שם (ד-ה) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר זוני ה' אלקי, מה אני צחנם אף אתם נמי צחנם ע"כ. הרי דנצטוה משה ללמוד עם ישראל באופן שהוא נצטוה מאת ה'. וזני ישראל זריכין הכנה דרצה להכין עצמם ציראה טעורה ומשוצה קודם הלימוד. ולכן אם כאשר הדיבור היה נוגע לעצמו לא הוצרך למשה להקדים קריאה להכנה, כי עמד צרום המעלות, ולבו היה פתוח תמיד, ומעשיו נקיים וטהורות, עומד מוכן לקבל דיבור ה'. אבל כאשר נקרא לצורך ללמד תורה לזני ישראל, הקדים לזה קריאה, ללמדו שכן הוא דרך מסירת התורה לזני ישראל, להכין מתחלה את לבם קודם הלימוד, שיאמר להם דברי כבושין. וזוה עצמו, 'ויקרא אל משה', שקדמה קריאה לפני הדיבור, וידבר ה' אליו מאהל מועד 'לאמור', הורה לו ה' שכן הוא קדר האמירה והלימוד לישראל להקדים קריאה, לומר להם דברי כבושין להכין עצמם מתחלה במשוצה.

הרהור חטא מעולם. ומנינו בגמרא (עירובין גג.) אמר רבי יוחנן לבן של ראשונים כפתחו של אולם [רחצו עשירים] ושל אחרונים כפתחו של היכל [רחצו עשרה], ואנו כמלא נקב מחט סדקית [מחט שתופרין בו סדקי בגדים והוא דק ביותר] ע"כ. ופירשו בו, כי לא רק בגודל ורוחב פתח הלבו יש חילוק בין הראשונים להאחרונים, אלא הראשונים היו לבם פתוח תמיד לה' ולתורתו בכל עת ובכל שעה, והמה דוגמת פתחו של אולם שלא היה לה דלת, ופתוח היה תמיד. לא כן האחרונים, פעמים הלצצות פתוחות ולפעמים סגורות, וטפס כחלצ לבם, עד שלא נשאר בו פתח כחודו של מחט, והמה דוגמת פתחו של היכל שהיה עליו דלת, וכמו שאמרו (יומא לט:) ציר דלתות ההיכל נשמע בשמונה תחומי שבת ע"ש. ואם כן כל שכן לבו של משה רבינו היה פתוח תמיד, ואין צריך להכנה כל דהוא לקריאתו של ה'.

תורה שקיבל משה עבור בני ישראל הוצרכה הכנה

וקריאה זו בלשון חצה נאמרה, שלא יהיו הדברי כבושין נאמרים בחריפות, על דרך טול מקל והך על קדקדן, אלא מתוך רוח אהבה וממלה, כאז השוקד על טובת בנו, ומגודל רחמנותו עליו הוא מדריכו בצדק הישרה, וכואב לו אם מצטער מדבריו,

אמנם כאשר נקרא משה למסור התורה לישראל, שמשה קיבל תורה ומסרה ליהושע, שלמד אותה ה' למסור התורה על דרך שקיבל אותה, וכמו שדרשו חז"ל (מדרים לו.) שאין נוטלין שכר על המדרש, דכתיב (דברים ד-ד) ואותי נזה ה' צעת ההיא ללמד

בזמן לנתינת התורה הנמוכים. אבל אחר שכבר מסר התורה לישראל, עדיין הוא 'נדבר' עמי תמיד, שחוזר וחוזר לדבר עמי עוד ועוד, זה פלא. ועל כרחק שעל ידי שחטאתם בחטא העגל אינכם ראויים ללמוד מגדול, 'ובשצילכם' שאתם נמנאים בשפל המצב, הוא 'נדבר' עמי דייקא, ואלו הן הדברי כבושים שדיבר אל בני ישראל.

*

הפי"ו פור הוא הגורל לפני המן (אסתר ג-יז). בגמרא (מגילה יג:) תנא כיון שנפל פור בחדש אדר שמת שמתה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה רבן, והוא לא ידע שב' באדר מת משה רבינו, וב' באדר נולד משה רבינו [וכדאי הוא יום הלידה שיכפר על המיתה] ע"כ. והמפרשים דקדקו למה ידע יותר יום מיתתו מיום לידתו. ועיין בדרשות חתם סופר (לו' אדר קמ:) מה שכתב בזה, ועל פי דרכו נאמר עוד בזה.

האם בגזירת פרעה על הילדים נחשבו כיוצא ליהרג

איתא במשנה (ערכין ו:): הגוסס והיוצא ליהרג לא נידר ולא נערך. ומפרש בגמרא טעמא, לא נידר דלאו בר דמיס הוא, ולא נערך דכתיב (ויקרא כז-כט) כל חרם אשר יחרם מן

אלה כל מעיינו הוא על התעלותו, ומטעימו דדרכי נועם היותר באפשר, כן יש להקדים הקריאה לכל הדברות בלשון חבה, ודוגמת הקריאה של מלאכי השרת שפותחים את פיהם בשפה ברורה וצנועמה, ובאופן זה קרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש ה'.

ואמר להם בשצילכם הוא נדבר עמי, כי האיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, עד שמגדול ענותנותו לא רצה לכתוב על עגמו ויקרא קריאה של חבה, אלא באלף זעירא, דוגמת שנאמר על בלעם הרשע. ואם היו ישראל עומדים במדריגה נעלה, איך נבחר הקטן שבישראל ללמד עם הגדולים, ואין זה אלא בשציל שפלותם שחטאו בהעגל, אין הם ראויים ללמוד אלא מקטן, ומוזה ניכר איך ירדו ישראל ממעלתם. והן אמת כי עוד קודם החטא נבחר משה למסור התורה לישראל בסיני, היינו משום דרצה ה' אז ללמד לישראל מדת הענוה, וכמאמרס (סוטה ה.) לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני ע"ש. וכמו שבחר בסיני נמוך שבהרים, בחר גם למסור התורה על ידי משה הגמון באנשים, וכמו שפירשו משה קיבל תורה מסיני (אבות א-א), שמה שלא סירב משה בזמן תורה והלך לקבל התורה, זה למד מסיני, שה'

משנה, דייק רבינו לכתוב שנגמר דינו בצבית דין של ישראל, משום דאלו צבית דין של עכו"ם, אפילו נגמר דינו לא חשיב מת כדלמרינן צפרק כל הגט (כח:). ע"כ. לאיתא שם במשנה היוצא ליהרג נותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים, צת ישראל לכהן וצת כהן לישראל לא תאכל צטרומה. אמר רב יוסף לא שנו אלא צבית דין של עובדי כוכבים [דשקלי שוחדא], אבל צבית דין של ישראל כיון דנפיק ליה דינא לקטלא קטלי ליה ע"ש. ואם כן משה במצרים, שהיה יוצא ליהרג בדיני עכו"ם, איך דינו כמת, אלא נותנין עליו חומרי חיים, ושפיר הוי יוס לידתו צעמו ציום ז' באדר.

אז"ל המן טעה בזה, דלמרינן שם איכא דלמרי להיפוך, לא שנו אלא צבית דין של ישראל [שלאחר גמר דין זמנין דחזו ליה זכותא ומחזירין אותן], אבל צבית דין של עכו"ם כיון דגמר ליה דינא לקטלא, מיקטל קטלי ליה, ולצחר דמיחחס פורסי שנמג [צרש"י פסק דין, וצתוס' דיין גדול שלהם], לא שקלי שוחדא ע"כ. ולפי זה משה היה מוכתב למיתה, שכבר יצא הגזירה מלפני המלך, ולא הוי ז' באדר יוס לידתו, אלא ציום שניטול על ידי צת פרעה, ושפיר שמח נפל לי פור צירח שמת בו משה רבן, ואין יוס הלידה מכפרת, כי לא נולד ציום ז' באדר.

האדם לא יפדה מות יומת, [מי שהוא ראוי ליחרם וליהרג אינו בכלל פדיון] ע"כ. והנה צימי פרעה שגזר כל הבן היולד היאורה תשליכוהו (שמות א-כב), היו כל הנולדים מוכתבים למלכות למיתה ר"ל, והיו כלא היו. ומשה רבינו ע"ה נולד צו' באדר, ותכפנהו שלשה ירחים (צ-ג), עד ו' סיון, שיגן עליו זכות קבלת התורה שעמיד לקבל ציום ההוא, וכמו שאמרו (סוטה יב:). אותו היום ששה צקיון היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקצ"ה, רבונו של עולם מי שעמיד לקבל תורה צהר סיני ציום זה ילקה ציום זה. ויש אומרים אותו היום כ"א צניסן היה, ואמרו מלאכי השרת לפני הקצ"ה, רבונו של עולם מי שעמיד לומר לפניך שירה על הים ציום זה, ילקה ציום זה ע"ש. ולפי זה לא יתואר ז' אדר יוס הלידה, כי אם יוס ו' סיון או יוס כ"א ניסן, שאז ניטול מן גזירת המלכות.

אמנם צרמז"ם (ה' ערכין א-יג) כתב, מי שנגמר דינו צבית דין של ישראל להורגו על עצירה שעבר, והעריכו אחר או שהעריך עצמו, או שאמר דמי עלי או שאמר אחר דמי זה עלי, אינו חייב כלום, שזה כמת הוא, והמת אין לו ערך ולא דמים, ועל זה נאמר כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה, כלומר אין לו פדיון אלא הרי הוא כמת עכ"ל, וכתב בצקף

הצילו וגידלו בצית המלך עצמו. ומה שמוכתב משה למיתה לאו כלום הוא, ושפיר צו' באדר נולד משה.

הקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום

ובזה יתפרש המדרש [ילקוט פ' וילך] שאמר ה' למשה, הן קרבו ימך למות (דברים לא-ד), אמר לו הקב"ה חתה חמרת והן לא יאמינו לי (שמות ד-א) ע"כ. ויש להבין מה ענין זה לזה. אמנם באמת יש להבין איך יתכן שמשה רבן של ישראל יחשוד את ישראל שלא יאמינו, ובאמת נלקה על זה, שאמר לו ה' מזה צידך ויאמר מטה, וברשי מזה שצידך חתה חייב ללקות, וישליכהו ארצה ויהי לנחש, שתפש אומנתו של נחש (שמו"ר ג-ב), וישראל מאמינים בני מאמינים הם. ונראה כי צהירות שגזר ה' ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (בראשית טו-ג), הרי הם מוכתבים מאת ה' לשבי צמרים עד תום ארבע מאות שנה, וכתב אשר נחתם בשם המלך אין להשיב, ולכן לא יאמינו צו, כאשר יבוא לגאלם קודם הזמן. אמנם ה' אמר לו, כי ישראל מאמינים בני מאמינים, וכמו שהיה באמת ויאמן העם (ד-לא), כי ישראל סמוכים על ה', שאפילו חרב חדה מונחת על זוארם אין מתייאשים מן הרחמים, ומה שמוכתב ומוחתם עליהם לא מעלה ולא מוריד.

אמנם צהירות כי לדינא פסקינן כאידך מאן דאמר, דצצית דין של עכו"ם נותנין עליו חומרי חיים וכמו שפסק הרמב"ם, שפיר נולד צו' באדר, ויום הלידה מכפרת עליהם.

הנידון בדייני עכו"ם יכול לשנות דינו לטובה בתפלה

ובאמת עוד טעמא רבה איכא לחלק בין יוצא ליהרג על פי צית דין ישראל, או על פי צית דין של עכו"ם, כי דייני ישראל הרי דנים על פי תורה, ואלקים נצב בעדת אל שיצא משפט נדק, ואחר שנגמר הדין גם מן השמים מסכימים עמהם, ולא ימנעו מיתתו מן השמים. והכי פסקינן בעדים זוממין, כאשר זמם ולא כאשר עשה (מכות ה:), והרגו אין נהרגין. וציאר הרמב"ן (דברים יט-יט) שלא יתן ה' השופטים הנדקים לשפוך דם נקי וגו', והקב"ה מסכים על ידם ועמהם בדבר המשפט ע"ש. לא כן הנידון צדייני עכו"ם, שאין זה משפט אלקים אלא כפי הסיבה שנגזר עליו מן השמים, וה' הפיר ענת גוים הניח מחשבות עמים, ואפילו חרב חדה מונחת על זוארו של אדם לא ימנע עצמו מן הרחמים (ברכות י:), בודאי שגם המוכתב למיתה יש לו דמים, שאין כאן מוכתב ומוחתם, ובתפלה אחת יוכל לפעול לשנות דינו ממות לחיים, וכאשר באמת כן היה במשה רבינו, שצתו של פרעה שגזר הגזירה,

(דברים לא-ג), היום מלאו ימי ושנותי, ציוס זה נולדתי וציוס זה אמות (סוטה יג:), והוא מטעם כי ישראל המוכתב למיתה נותנין עליו דין חיים, שאפילו חרב חדה מונחת על לוארו לא ימנע מן הרחמים, ולכן הגם שהייתי מוכתב למיתה דיני כחי, על כן חזקו ואמנו אל תיראו ואל תערצו מפניהם, כי ה' אלקיך הוא ההולך עמך, שמוה תלמדו שאין לצני ישראל להתיירא משום דבר, כי הם מסורים רק ציד הקצ"ה, שמפיר ענת גוים ומניא מחשבות עמים, ולא ירפך ולא יעזבך.

בגזרות המן לא נחשבו ישראל בנומר דינם למיתה

ובז'ה יתבאר מה שאמרו (מגילה יא:): ויהי צימי אחשורוש (אסתר א-א), אמר רב וי והי, נתקיים מה שכתוב בתורה (דברים כח-סח) והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה. ושמואל אמר (ויקרא כו-מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם, לא מאסתים ולא געלתים לכלותם וכו', צימי המן וכו', ע"ש. וברש"י פירש דשמואל לא פליג על רב, אלא פתח פתחא ממקום אחר, מקרא דלא מאסתים וגו' ע"כ. ובאמת לשון הגמרא 'ושמואל אמר' משמע דלפלוג על רב אחא. אמנם בדרשות חתם סופר (שם) כתב לפרש, ואין קונה, דהמוכתב למלכות אין לו דמים. וכן סבירא ליה לרבינו תם

והנה משה נולד ציוס ז' אדר, והקצ"ה ממלא שנותיהן של נדיקים מיום ליום, ולכן ציוס הגיע ז' אדר, אמר לו ה' הן קרבו ימיך למות. אמנם משה טען שעדיין לא הגיע זמנו, שבהיות שכל ילדי ישראל היו מוכתבים אז למיתה, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אין כאן יום לידה עד יום כ"א ניסן או ו' סיון, ציוס שניטול מהגזירה, ואם כן לא הגיע עוד יום לידתו עד היום ההוא.

אבל האמת הוא כי צני ישראל גם היוצא ליהרג צדיני עכו"ם לא הוי מוכתב למיתה, שאם כי גזירת הצורח הוא, מכל מקום יכולים להתפלל ולשנות הגזירה. ודבר זה יש לך ללמוד ממה שאתה בעצמך כבר אמרת טענה זו במגדים, והן לא יאמינו לי, כי צני ישראל מוכתבים לשצי ואין מניל. ונענשת על זה, כי ישראל מאמינים המה, וכמו שנאמר ויאמן העם, הרי דצני ישראל אין דין מוכתב למיתה, ושפיר קרבו ימיך למות, ומ'הן' לא יאמינו לי תוכל ללמוד על זה, שיוס לידתך הוא יום ז' באדר, ואם כן 'הן' קרבו ימיך למות.

ולכן ציוס מיתתו אמר לישראל, בן מאה ועשרים שנה אנכי היום וגו', חזקו ואמנו אל תיראו ואל תערצו מפניהם, כי ה' אלקיך הוא ההולך עמך, לא ירפך ולא יעזבך

הספד חכמים עולה בחשיבותה על כל מצות התורה

בזדהג ישראל תורה להתאסף היום
 ציום פטירתו של משה רבינו
 לבכות את גדולי ישראל שנסתלקו במשך
 השנה, והיא מצוה רבה מאד, שעולה
 בחשיבותה על כל מצות התורה, ודבר
 זה אנו למדים ממנה שאמרו חז"ל
 (מגילה ג.) שמצטלין עבודת צית המקדש
 לשמוע מקרא מגילה, דכתיב (אסתר ט-
 כח) משפחה ומשפחה, להביא משפחות
 כהונה ולויה שמצטלין עבודתן לשמוע
 מקרא מגילה. ופריך ותלמוד תורה
 דיחיד קל הוא ממצות פורים, הא אמר
 רבה בר רב הונא אין מועד צפני
 תלמיד חכם (שמואל לקוין עליו במועד,
 שאין המצוה של שמחת המועד עומדת צפני
 תלמיד חכם שמת), כל שכן חנוכה
 ופורים, הרי שגם כבודו של תלמיד
 חכם יחיד הלומד תורה חשוב יותר
 ממצות הפורים. ומשני כבוד תורה
 קאמרת, כבוד תורה דיחיד חמור (והוא
 דוחה מקרא מגילה), תלמוד תורה דיחיד
 קל (ונדחה מפני מקרא מגילה), הרי לנו
 כי מקרא מגילה עדיפא מכל המצות,
 עד שגם עבודה נדחה מלפניו, אבל
 כבוד התורה להספיד תלמיד חכם
 עדיפא מיניה.

ובתב צשפת אמת להסביר, כי כבוד
 התורה הוא עבור כל התורה
 שלימד במשך כל ימי חייו, ואילו
 בתלמוד תורה של יחיד לא נדחית

בהדיא (סנהדרין פ.) לשור הנסקל אחר
 שנגמר דינו מותר בהנאה, ומכל מקום
 מכרו אינו מכור, שאין שום קנין חל
 עליו כיון שנגמר דינו למיתה. ואם כן
 בגזירת המן שנגמר דינם למיתה, ואין
 קונה, אין קנין חל עליהם על פי
 עיקר הדין.

אמנם כל זה הוא רק אם נימא
 דיוצא ליהרג צבית דין של
 עכו"ם אין לו דמים, שפיר איכא
 למידרש קרא זו של והתמכרתם
 לאויבך ואין קונה, שבגזירת המן אם
 רצו למכור עצמם לעבדים ושפחות לא
 חל הקנין. אמנם שמואל פליג עליה
 דרב, וסבירא ליה כאידך רב יוסף
 דדין זה הוא רק צבית דין של ישראל,
 אבל המוכחצ למיתה צבית דין של
 עכו"ם יש לו דמים, כי אין מעטור
 לה' להושיע גם כאשר חרב חדה
 מונחת על צוארו של אדם. ואם זה
 ביחיד, מכל שכן כאשר נוגע להכלל
 ישראל שמוכתבים למיתה, שהצטיח לנו
 ה' בתורתו, ואף גם זאת בהיותם
 בארץ אויביהם לא מאסתים ולא
 געלתים ללכותם, בודאי שכתבם
 וחותמם לא מעלה ולא מוריד, ושפיר
 יש להם דמים, כי תשועת ה' כהרף
 עין, ואם כן קרא זה לא קאי על ימי
 המן כלל, כי שפיר יש להם דמים גם
 אחר הגזירה.

ויש להצין הא צודאי הזקנים הללו היו אנשי מעלה, וכל ימיהם השפיעו על הכלל ישראל שעבדו את ה', ואיך צא לידם מכשול כזה שלא להספיד כראוי את יהושע, שהעיד עליו ה' שהיה איש אשר רוח צו (במדבר כז-יח).

וגרמא לאיתא בגמרא (בבא בתרא עה.) ונתתה מהודך עליו (במדבר כז-כ), ולא כל הודך, זקנים שבאותו דור [שראו משה ויהושע] אמרו, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בוסה אוי לה לאותה כלימה [שבזמן מועט נתמעט הכבוד כל כך, שהרי יהושע היה נביא ומלך כמשה, ולא יכול להגיע לכבודו] ע"כ. ומבואר ברמב"ם (ה' יסודי התורה ג-ח) הארץ גדולה מן הירח כמו ארבעים פעמים, והשמש גדולה מן הארץ כמו מאה ושבעים פעמים, נמצא הירח אחד מששת אלפים ושמונה מאות מן השמש בקירוב עכ"ל. ואם כן הירידה מן משה ליהושע צאור פניו היתה קרובה לשבעת אלפים מדריגות, ואין חידוש על הזקנים שלא החשיבו כל כך את יהושע, אחר שהכירו עוד את משה באורו הגדול.

פני משה בפני חמה ופני יהושע בפני לבנה

צוד גם זאת, דמבואר ברש"י (יהושע טז) ויקברו אותו בתמנת סרת,

אלא התורה שהיה לומד באותו זמן בצד ע"ש. ומכל סקן כאשר מספידין הרבה חכמי ישראל יחד, הרי זה כבוד התורה של מאות ואלפים שנים תורה שנלמד מתוך הדחק ומתוך לער ועוני, שאין שום מלצה עומדת כנגדה, וזכות גדול הוא לכל אחד שמשתתף בכבודה של תורה זו.

הזקנים נתעזלו בהספדו של יהושע וביאורו

בגמרא (שבת קה:) אמר רב יהודה אמר רב כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו, שנאמר (יהושע כד-ל) ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת סרת אשר צהר אפרים מנפון להר געש [ציהושע כתיב], מלמד שרגש עליהם ההר להרגן [שלא הספידוהו כראוי]. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המתעצל בהספדו של חכם אינו מאריך ימים, מדה כנגד מדה [הוא לא נתחבל על שנתקדו ימי החכם, אף לחייו לא יחשו מן השמים]. איתציה רבי חייא בר אבא לרבי יוחנן (שופטים ד-ו) ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע, וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע. אמר ליה, צבלאי, ימים האריכו שנים לא האריכו. וברש"י פירש שכלו ימיהם בטוב דחשיב אריכת ימים וכו' ע"ש. וצמרה"א פירש להיפוך, ימים האריכו שחיו הרבה שנים, אלא שבאותן שנים לא היה להם טובה, וכאילו היו מתים וכו' ע"ש.

פטירתם, אלא כפי אורם שהיה צימי תקפס, כאשר האירו תצל בתורתם ונדקתם.

וְלִפְנֵי זֶה צִימֵי מִשָּׁה רְצִינָה, הִיָּה אֲוֵרוֹ שֶׁל מִשָּׁה כְּאוֹר הַחֲמָה שֶׁלְעֵתִיד, וְאוֹרוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ כְּאוֹר הַחֲמָה שֶׁל עֶכְשָׁיו, וְאִם כֵּן הִיָּה יְרִידָה צְמֻעַת יְהוֹשֻׁעַ שְׁמ״צ מִדְּרָגוֹת לְמִטָּה מִמִּשָּׁה. אֲמֻנָס צִיּוֹם הַסְּתַלְקוֹתוֹ שֶׁל מִשָּׁה, יְרִידָה מִדְּרָגַת יְהוֹשֻׁעַ עַד לְאוֹרָה שֶׁל הַלְּצִנָּה, וְהִיָּינוּ שֶׁשֶׁת אֲלֻפִּים וְשִׁמוּנָה מֵאוֹת מִדְּרָגוֹת מִמָּה שֶׁהִיָּה הוּא עֲלָמוֹ צַחֵי מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שֶׁפְּנֵי מִשָּׁה הִיָּה כְּחֵמָה שֶׁלְעֵתִיד, וְיְהוֹשֻׁעַ יֵרֵד כַּעַת מִפְּנֵי חֲמָה שֶׁל עֶכְשָׁיו כְּפִנֵי לְצִנָּה שֶׁל עֶכְשָׁיו, הֵרִי זֶה יְרִידָה שֶׁל שְׁמ״ג פְּעֻמִּים מִסְּפָר שֶׁשׁ אֲלֻפִּים וְשִׁמוּנָה מֵאוֹת, שׁזֶה עוֹלָה יְרִידָה יוֹתֵר מִשְׁנֵי מַלְיוֹן פְּעֻמִּים מִמִּשָּׁה (וּלְפִי חֶשְׁבוֹן הַמְּדוּיָק זֶה עוֹלָה 2,332,400). וְאִם כֵּן הַזְּקִינִים הִלְלוּ שׁזְכוּ לְאוֹת וּלְהִכִּיר עוֹד אֶת מִשָּׁה רְצִינָה צְמוֹקָפוֹ, אֲוֵרוֹ הַגְּדוֹל שֶׁאֵי אֶפְשֶׁר לְהַסְתַּכֵּל עָלָיו אֲלֵא בְּמִסּוּהָ, וְלַעֲוֹמַת זֶה רָאוּ אַחֵר כֵּךְ יְרִידַת הַדּוֹרוֹת, שִׁיְהוֹשֻׁעַ הוּא צְמַלְיוֹנִי מַעֲלוֹת נִמּוֹךְ יוֹתֵר מִמִּשָּׁה, לֹא יִכְלוּ לְהַשְׁחִיבוֹ כְּרָאוּ, וְאֲמָרוּ אוֹי לְאוֹתָהּ צוּשָׁה אוֹי לְאוֹתָהּ כְּלִימָה, וּמִמִּילָא נִתְעַלְלוּ בְּהַסְפָּדוֹ. וְאֲמָרוּ רָאִינוּ שְׁקִיעַת הַחֲמָה מִיַּתְחוֹ שֶׁל מִשָּׁה רְצִינָה ע״ה, וְמָה יוֹסִיף עָלֵינוּ יְגוֹן שְׁקִיעַת הַלְּצִנָּה הִלּוּ מִיַּתֵּת יְהוֹשֻׁעַ, וְהַסְּפָד עַל יְהוֹשֻׁעַ הִיָּה עוֹד כַּעֲיֵן פְּחִיחוֹת בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל מִשָּׁה.

וּבְמִקּוֹם אַחֵר (שׁוֹפְטִים ז-ט) הוּא קוֹרָא אוֹתָהּ תְּמוּנַת חֶרֶם, עַל שֶׁסָּה עֵמִידוֹ עַל קְצָרוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ תְּמוּנַת חֶרֶם, וְהִיָּינוּ תְּמוּנַת הַחֲמָה ע״כ. וְיֵשׁ לְהַצִּיֵן הֵא פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ הִיָּה רַק כְּפִנֵי לְצִנָּה, וְלִמָּה הַעֲמִידוֹ עַל קְצָרוֹ נוֹרַת חֲמָה. וּבְרַשׁ״י צִיָּאָר, לוֹמֵר זֶה הוּא שֶׁהַעֲמִיד הַחֲמָה, וְכֵל הַעוֹצֵר עָלֶיהָ אֲוֹמֵר חֲצֵל עַל זֶה שֶׁעָשָׂה דְבַר גְּדוֹל כּוּה וּמַת ע״כ. וְנִרְאָה עוֹד עַל פִּי מָה שֶׁכְּתַב צְדֵרָשׁוֹת חֲתָם סוֹפֵר (לו' אָדָר קַסָּד). דְּפִנֵי מִשָּׁה כְּפִנֵי חֲמָה, הוּא חֲמָה שֶׁלְעֵתִיד לְצוּא, שֶׁהִיא שְׁצַעֲתִים כְּאוֹר שְׁצַעֲת הַיָּמִים (יִשְׁעִיָּה ל-כו), שְׁצַע שְׁצִיעוֹת כְּאוֹר שֶׁל שְׁצַעֲת הַיָּמִים, מ״ט שְׁצִיעוֹת, וְהִיָּינוּ שְׁמ״ג פְּעֻמִּים יוֹתֵר מֵאוֹר הַחֲמָה שֶׁל עֶכְשָׁיו. וְאֶפְשֶׁר שְׁצַעֲהָ שְׁתַּתָּן מִשָּׁה רְצִינָה מֵהוֹדוֹ עָלָיו, הִיָּה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפִנֵי חֲמָה שֶׁל עֶכְשָׁיו. אֵךְ צִיּוֹם סִילּוֹקוֹ שֶׁל מִשָּׁה נִסְתַּמּוֹ גַּם מִמְּנוֹ מַעֲיֹנוֹת הַחֲכָמָה, מִכֵּל שְׁכָן שְׁנַתְמַעֲטָה אֲוֵרוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ, וְאִז הִיָּה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ רַק כְּפִנֵי לְצִנָּה, וּמִיַּד שְׁכַח יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֶשֶׁת אֲלֻפִּים הַלְּכוֹת (תְּמוּרָה טו.). ע״כ. וְלִכֵּן מוֹצֵן שְׁפִיר מָה שֶׁהַעֲמִידוֹ עַל קְצָרוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ נוֹרַת הַחֲמָה, לְהוֹרוֹת עַל גְּדוֹל מַעֲלָתוֹ, שְׁצִימֵי נַעֲרוּי הִיָּה אֲוֵרוֹ כְּאוֹר הַחֲמָה. — וְדַבֵּר זֶה לְלַמֵּד עַל הַכֵּלל כּוּלוֹ יֵאָר, שְׁצוּמְנֵינוּ הַזְּקִינִים מֵאֲרִיכֵים יָמִים, אֲמֻנָס שְׁנוֹתֵיהֶם הַאֲחֵרוֹנוֹת לְפַעֲמִים הֵם בְּשֶׁפֶל הַמַּצָּב, לְפִי גוֹזִירַת עָלְיוֹן, אֵינן מְצַכִּים אֶת הַאֲצִידָה לְפִי מִדְּרִיגַתָּם צַעַת

יהושע, רגש עליהן ההר להורגן, וימים האריכו ושנים לא האריכו עבור זה. והטעם בזה, כי הן אמת שיהושע לא היה עוד במדריגת משה, ומעלת משה רבה עליו עד אין שיעור, מכל מקום פטירת יהושע היתה אצידה יותר גדולה להכלל ישראל. והוא, כי בשקיעת החמה כאשר פנה יום, אם כי נאצד אור היום, מכל מקום נשאר עוד צלילה אור הלבנה, ויכולים לראות עכ"פ עוד דברים במקצת לפי הצורך, אצל אם אחר כך שוקע גם הלבנה, אז שורה האדם בחושך כפול ומכופל, ואין רואה עוד אור כלל, ויושב בגיא צלמות שאינו יכול לזוז כלל, ואינו רואה כלל אם עומד לפניו חילן או אדם או כלי, ומחליף את הדברים, ודומה לו האדם לחילן וחילן לאדם. ואחר ששקעה החמה כאשר שוקע עוד אחר זה הלבנה, האצידה יותר גדולה ממה שהיה מלפנים, שאינו רואה עוד מאומה.

ובבזו כן עשיר שאצד לו מליונים רבים מהונו, ונשאר לו עוד חלק מהונו, אם כי נערו גדול מאוד, מכל מקום עדיין נשאר לו על כל פנים ממה להתפרנס, שיכול לחול לחמו לשובע, ויש לו בית דירתו וכל תשמישיו. אצל אם שוב אצד גם ההון המועט הלו, לא נשאר לו צמה להחיות נפשו, וסובל חרפת רעב ועוני, ואם כי צמס הרכוש, הרי אצידה זו קטנה

והרי זה דומה לעשיר גדול שנתהפך עליו הגלגל, ואצד מליונים רבים מהונו, וכאצ ומצכה את אצידתו, אם אחר זה יאצד עוד אצידה מאות זהובים, מה יוסף יגונו באצידה זו, וקס ליה צדרצה מיניה. והזקנים הללו שהכירו עוד את משה, ותמונת רצם הגדול היתה לנגד עיניהם כל הימים, קשה היה להם להספיד את יהושע, והתעללו בהספדו.

ובאמת גם אנו כהיום דומים למצב הזה, הזקנים צנו שזכינו עוד להכיר הארזי הלבנון חכמי התורה והיראה שהשאיר ה' לנו לפליטה שלא תשתכח תורה מישראל, אשר קדושת התורה ויראתם הטורה היה מתנוצץ מפניהם ונורתם, שלא היה להם בחייהם שום דבר רק להרצין תורה ולעצדו צלצב שלם, ולהעמיד את הדת על תלה, ושקעה עלינו החמה, המה הלכו למנוחות ואותנו עזבו לאנחות, ועדיין אנו מרגישים אצידתם יום יום, ואין אנו מוצאים תנחומים לאצידתם, כי צשנים האחרונות ירדה ירידת הדורות עשרה מעלות אחרנית, וכמו ירידה של כמה דורות, מה יוסף עוד לצכות ולהספיד מנה שאצדנו עוד חכמי התורה.

בדור חושך הלזו אבידת חכמי ישראל קשה ביותר

אבל צאמת הודיעו לנו חז"ל שהזקנים הללו שנתעללו בהספדו של

מנגינתם, שבת משוש לבנו נהפך לאבל מחוללו, נפלה עטרת ראשינו אזי נא לנו כי חטאנו, על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עיינו. ויש להבין אריכות הלשון צוה.

וַנִּרְאֶה דאיתא בגמרא (מגילה לב) אמר רבי יוחנן כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ-כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם. מתקיף לה אביי משום דלא ידע לבסומי קליה כתיב ציה ומשפטים לא יחיו וכו' ע"ש. ונראה לבאר, כי ישנם בני אדם שלומדים תורה ומקיימים מצוותיה אפילו בהידור, אבל עושים זאת רק מחמת יראת העונש, ה' צוה מי יוכל לשנות דבריו, והוא כעול הניתן על צוארו, וכמו שכל אורח צריך לקיים גזירת המלך, שאם לא אז יענש בפלילים. אבל לא מרגיש נעימותה של תורה, שהם נחמדים מזהב ומפז, ומתוקים מדבש ונופת צופים, וטוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

אמנם הצדיקים השרידים מרגישים הנועם שבתורה, שכל דרכיה דרכי נועם, ויפה להם שעה אחת בתשובה ומעשים טובים מכל חיי העולם הזה, ולצם נמשך אחר התורה, כמו שנמשכים אחר קול זמרה ושירה, וכמו שאמר דוד וזמירות היו לי חוקיך

עד אין ערוך ממה שהיה לו לפני, מכל מקום כאשר נאצל גם המעט שנשאר, אצידה זו קשה עליו ביותר.

ובמו כן אנו, אם כי שקעה עלינו החמה זה כמה שנים, מכל מקום השחיר ה' לנו עוד מתי מספר שאורם כאור הלצנה נגד הראשונים, אבל הם ראו עוד אור החמה, והתחממו באור תורתם ודקתם, ולא משו מאהלה של תורה כל הימים, והרצינו תורה לעם ישראל, להורות את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, ועדיין היה אור הלצנה מאירה עלינו שלא נכשל לגמרי. ולא כן הוא, כאשר מסתלקים גם חכמי ישראל הללו, אשר הצאים אחריהם הם כקליפת השום כנגדם, אז שקעה גם אור הלצנה, ואנו שרויים בצפילה, אומרים לרע טוב ולטוב רע, והאצידה גדולה מאד, ובני הנעורים אין לפניהם דוגמא וסמל לחיזה מדריגה יש להם לשאוף ולהתעלות, הצער והיגון כואב מאד, וכל חכם וחכם שמסתלק מן העולם, האצידה קשה מאד לסביבתו צפרט, ולהכלל ישראל בכלל.

*

בהסתלקות חכמי ישראל

נתהוה ירידה בדור שהותירו אחריהם

הנביא מקונן (איכה ה-יד) זקנים משער שבתו צחורים

רצ לכשלעצמו. אלא מתהוה ירידה גם בהדור הנותר אחריהם, שגם הבני תורה והכלל ישראל שנשארו, פוחתין והולכין, ושמים רעות נעשו, שנאצדה מקור מים חיים ועוד גם זאת כי הנשארים מקבלים נורה אחרת. ועל דרך שמספרים שהרה"ק מנאסויד ז"ל אמר פעם, שבהסתלקותו של הרה"ק מאלו ז"ע חשבו, אז די וועלט גייט אונטער, ומה אתם חושבים, מה נתהוה אז, די וועלט איז טאקע אונטער געגאנגען, ונתהוה עולם חדש, שאינו דומה לדור הקדום, שאיכות התורה והעבודה אינו עוד כמו שהיה.

כל זמן שהלדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה, הוא סמל ודוגמא לבני דורו כפשוטו, הן בתורתו והן בעבודתו והן במדותיו והן בהנהגתו יום יום. ועוד שקדושת תורתו ועבודתו מטהר ומזכך האויר קביצתו, ומשאיר השפעה רבה על כל אנשי דורו. ובהסתלקותם חוץ מאצידת סילוקן של לדיקים כי רבה, נחסר גם מקדושתם שהשפיעו על בני דורם, ואצדה חכמת חכמיו של הנשארים, וצינת נבונים תסתתר. וגם הצחורים בני הנעורים החיים אתנו גם כן פוחתין והולכין, ואין תורתם עוד באותה איכות וקדושה שהיה צימי קדם, והן אמת שלומדים ועוסקים בתורה, אבל חסר הנגינה והנעימה

(מהלים ק"ט-נד), ולומד תורתו בחיות ובשמחה, עד שמגודל נעימות התורה לא מרגיש רעבון וצמאון, ומנדד שינה מעיניו, ואין לו נורף בעולמו אלא הד' אמות של הלכה, ושאר כל הבלי העולם הזה המה בטלים ומצוטלים לפניו. ועל זה אמרו, הקורא בלא נעימה, שלא מרגיש בלימודו נעימות התורה, ושונה בלא זמרה, שאין חוקי ה' אללו כזמירות, עליו הכתוב אומר וגם אני נתתי להם משפטים לא יחיו בהם, לימודו וקיום מצותיו חסר מהם החיות, והם רק כמצות אנשים מלומדה.

והנה צדושת חסם סופר (לו' אדר קסג:) כתב לפרש, נפלה עטרת ראשינו אוי נא לנו כי חטאנו, שאין הכוונה שחטאנו ועברנו חוקים ותורות, אלא חטא הוא לשון חסרון כמו (שופטים כ"ט) קולע באצן אל השערה ולא יחטיא. והיינו כי צמיחת לדיקים לא די צרת מיתתן, אלא כי גם מהנותרים נסתרה חכמת חכמתם וצינת נבונים, ובחשכה יתהלכו ח"ו. ולא די כי נפלה עטרת ראשינו, שנסתלקו החכמים, אלא אוי נא לנו הנותרים, כי חטאנו, וחסרנו מהבין ומהשכיל ע"כ.

ודיינו כי בסילוק הלדיקים, אין האצידה רק מה שניטל מאתנו החכמי ישראל, שזהו הפסד

באן הזכיר ב"ק מרן אדמו"ר שלימ"א
כל הגדולי ישראל שנמתלקו
במשך השנה העעל"ט

*

להתחמם לאורם של חכמי ישראל הנמצאים בדורינו

אמונם כן גם כאשר שקעה החמה,
ואף אור הלבנה נסתלקה,
והאדם נמנע מקוצב בחושך ואפלה,
ואינו מכיר שום דבר מימינו ומשמאלו,
יש לו עוד תרופה, והוא כאשר מאיר
לפניו נר קטן, והוא מתקרב אלל
הנר, אז יוכל להשתמש בצארו כמעט
בכל מה שיוכל להשתמש לאור החמה
והלבנה. והחילוק הוא רק, שהחמה
והלבנה מאירים למרחוק, גם כאשר
נמנע אלפי רצות פרסאות מרוחק
מהם, לא כן הנר, מאיר רק
להמתקרים אליו ועומדים צד' אמות
שלו.

ובמוז כן גדולי ישראל הקודמים,
העניקו חמה בקומתם, אורם
היה אור גדול, שהאירו בצדקתם
ותורתם כל הסביבה למרחוק, ומגודל
קדושתם חדרו ללבות בני ישראל
הרהורי תשובה והתקרבות לעבודת ה',
כל אחד ואחד לפי מדריגתו. עד
שהעידו על כמה צדיקים שבעבודתם
החזירו בתשובה שמונים אלף מישראל,
אלל אורות כאלו כבר חלפו, ואין לנו
אפילו מעין של דוגמתם, מכל מקום

שבתורתם, ומשפטים כל יחיו, שיהיה
כל חיותם ומשקם רק תורה, שימשך
לצם לתורתם כמו שהלצ נמשך לשירה
וזמרה, גם זה חסר צעוה"ר.

וזדהו שהתאונן, זקנים משער שבתו,
לא רק הם שבתו, שאצדנו כלי
חמדה, אלא צוה שבתו גם בחורים
מנגינתם, שצני הנעורים הנשאים חסר
מהם חיות התורה, מלהיות שונים
בנעימה וזמרה ונגינה. ושבת משוש
לצנו, אלו חכמי ישראל משוש כל
הארץ, וצוה נהפך לאצל מחולנו,
העבודת ה' שהיתה צימי קדם מתוך
שמחה וטוב לצב, נהפך לאצל, שקיום
מזות ה' נעשה לעול. ועל זה היה
דוה לצנו, על אצידת החכם דוה
לצנו, אצל יותר כואב 'על אלה'
הנשאים, 'שחשכו עינינו', שצחשיכה
יתהלכו, והסתלקותו של הצדיק היא
חשכת העינים של הדור, שגם סומא
חשוב כמת, ה' ירחם על עמו.

ולבבודה של תורה מוטל עלינו
לצכות אצידתם, ולתתאל
הן על סילוק הצדיקים, והן על מה
שנגרם לנו כי אצדה צוה גם חכמת
חכמי הנשאים, וצוהיות כי אצילות
לשעה נחשבה גם כן לדינא כאצילות,
על כן ישצו לארץ ידמו לכבודה של
תורה.

*

דוחה הרבה מן החושך. וצעת שטומאת העולם מקרר כל זיק התלהבות לעבודת ה', רק מי שמסתובב בצורה של תורה, ומחנך כן את בניו לעמוד במחיצתן של חכמי ישראל, המה מצליחים לגדל את צניהם על צרכי התורה.

מתרבים בני הנעורים שעוברים דרך אבותיהם

אצו רואים שמתרבים בני הנעורים שעוזרים לדרך אבותם, דרך ישראל קבא, ויוצאים לתרבות רעה למחנה לשליש ולרביעי, עד שאין מתבציישים עוד לחלל שבת קודש ושאר עבירות חמורות, ומוטל על כל אחד להתרבות בתפלה על דורותיו אחריו, שלא ימוש ספר התורה הזאת מפני זרעך ומפי זרע זרעך. כמה פעמים אין האבות אשמים בחינוכם, ומציתו של אברהם יצא ישמעאל, ומציתו של יצחק יצא עשו. וכנראה שזהו נכלל בשאלתו של משה רבינו, ששאל הודיעני נח את דרכיך (שמות לג-ג) ואמרו חז"ל (ברכות ז.) אמר לפניו רבוננו של עולם מפני מה יש לדיק וטוב לו, ויש לדיק ורע לו, היינו שיש לדיק וצנים טובים יש לו, ויש לדיק וצנים רעים לו. והשיב לו, לדיק וטוב לו לדיק בן לדיק, לדיק ורע לו לדיק בן רשע, והיינו שיש פגם מלד אבותיו שמתברר בזרע רשע. וכמו כן שאל משה, מפני מה יש רשע וטוב לו ויש

לא אלמן ישראל, וראה הקב"ה שהצדיקים מועטים ושחלן בכל דור ודור (יומא לא:), ועוד נמצא עמנו הרבה תלמידי חכמים עובדי ה', שאין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה, והם עמוסים בתורה ועבודה מבוקר ועד ערב, והמה נרות להאיר למי שמתקרב אליהם לעמוד סמוכים ונראים לאורם, וכמו שאמרו חז"ל (תגינה כז.) תלמידי חכמים שגופן אש, דכתיב (ירמיה כג-כט) הלא כה דברי כאש נאום ה' ע"ש. ונשמותיהן מאירות, אשר נר ה' נשמת אדם, והמתקרב אליהם יכול להתחמם ולאור מאורם.

ובזבזנינו אלו אשר הטומאה שוררת בראש כל חוצות, אשר לא היה עוד דור מושחת כזה מששת ימי בראשית, שטומאת כל העולם כולו, במלא מוצן המלה, יכולים להמלא בצית כל אחד, ואתו עמו בכיסו בכל מקום שהולך, אשר גם דור המצול לא היה לפניהם מציאות של גירוי היצר באופן כזה, וכל אחד צריך לרחמי שמים, ומכל שכן בני הנעורים, הילדים הרכים, הצחורים שמתגדלים, כל אחד צריך סיעתא דשמיא שיוכל לגדל בית טהור, זרע נאמנים לה' ולתורתו. והנסיון מעיד, שרק אלו שמתקרבים לאורם של חכמי ישראל, המה יכולים להחזיק מעמד, כי זה לעומת זה עשה אלקים. ומעט מן האור של חכמי התורה

רשע ורע לו, היינו רשע שזרעו טוב, והשיב לו שזהו מזכות אבותיו, שהוא רשע בן זדיק. [וזהו גם כוונתם בהמסקנא, זדיק ורע לו זדיק שאינו גמור, שנשאר בו פגם מאבותיו שמתברר בזרע רשע]. אמנם ישנם פעמים שהאבות אשמים בחינוכם, וזהו תולדה מהאזיר של הבית שהתחנכו בתוכה, ואם היה משים לב על זה בהנהגת ביתו, לא היה צא לידי כך.

לפעמים הסיבה לזה,

משום שהאבות זלזלו בחכמי ישראל

במשנה (סוטה מט:): איתא, בעקבות משיחא חופפא יסגא וכו', חכמת סופרים תסרח, ויראי חטא ימאסו וכו', בן מנוול אב, צת קמה באמה, כלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו, הבן אינו מתצייש מאביו, ועל מה יש לנו להשען על אביו שצשמים ע"כ. ויש להבין, האם בדורות אחרים היה להם דבר אחר על מה לסמוך מלבד הבורא כל עולמים, הלא מאז ומתמיד אין לנו על מי להשען אלא על אביו שצשמים. ושמעתי לפרש כי הסיבה על ירידת הדורות בעקבות דמשיחא, שחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו, והבנים יוצאים לתרבות רעה, עד שבן מנוול אב, ואינו מתצייש כלל, הוא משום שהאבות זלזלו בחכמי ישראל, באמרם אין עוד ממי לקבל ולמי להכניע, הן אמת כי פעם

היה רבי'ם גדולי עולם, אשר יכולים היו לסמוך ולהשען על זקתם, אבל כעת אין לנו עוד כזה, ואין לנו על מי להשען אלא על אביו שצשמים, וסיוס המשנה הוא גם כן חלק מהפחיתות שיהיה בימי עיקצתא דמשיחא. והתולדות מהנהגה כזה הוא, שגם צניהם מתחנכים אחר כך בהשקפה זו, וכאשר מתגדלים אין להם שום מורה דרך, וגם הם מצטלים הכל, וחכמת סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו, והם מתדרדרים מטה מטה, אין שומעים תוכחה, וכאשר שומעים אין מקבלים, כי אינו מחשיב המוכיח. ובסופו מזלזל גם באביו ואמו, ובן מנוול אביו וצת קמה באמה, וכאשר רואין זאת בחוש, כי מי שאין לו הכנעה לקבל מרות מאחרים, גם מאבותיו לא מקבל מרות, ובסופו יוצאין לתרבות רעה.

ובזה יתבאר מאמרם, (שנת שס) על הזקנים שהתעללו בהספדו של יהושע, עזר שלא החשיבו רוס מעלתו, שאמר עליהם הכתוב 'הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע', ימים האריכו, שנים לא האריכו ע"ש. על פי שפירש מוהר"א מצעלזא זי"ע הכתוב (דברים יא-כא), למען ירצו ימיכם וימי בניכם וגו' כימי שמים על הארץ, להכוננה הוא שימי האדם על האדמה קצרים המה, ימי שנותינו בהם שצעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה,

וצמתים חפשי (תהלים פח-ו), כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות (שבת לא.), אמנם כאשר מגדלים צנים לתורה, הרי צרא מוכה אצא (סנהדרין קד.), וגם אחר מיתתו הוא קרוי חי על ידי עבודת צניו, ואז 'ימי השמים', הימים שנמלא כבר בשמים, המה נחשבים כמו 'על הארץ', שעוצד ה' גם להלאה על ידי עבודת צניו עכדה"ק. ואם כן מי שצניו הולכים צדרכי התורה, לא רק שהוא מאריך ימים כימי חיי האדם, אלא הוא מאריך שנים רבות אין מספר, כי ימי השמים נחשבים לו גם כן כמו על הארץ. לא כן הזקנים הללו שזולו במעלות חכמים, לא זכו לצנים תלמידי חכמים, ולכן שנים לא האריכו, כי ימי השמים לא נחשבו להם כמו על הארץ. — ויש לחנך הצנים מילדותם להכניע עצמם לגדולי ישראל, ולקבל מרות מהם, לקבל על עצמם תמיד דעת תורה.

חורבן האינטערנעט וזו הנסיון של הדור האחרון

הן כבר דברנו הרבה פעמים אודות מגפת חורבן האינטערנעט ובלעקצעריס ואצוריייהו, שזהו נסיון הדור האחרון הזה, שמחריב ומכלה כל נתח טוב שיש ציינו, ומכל שכן צני הנעורים, שאסור ליגע בכלי זה כאשר אין לו פילטער. ואין ספק כי מי שלא זהיר בזה, הוא מורקב כבר בתוך תוכו, כי אין צנו כח לעמוד איתן בנסיון.

וכבר כתב הרה"ק בעל היכל הצרכה צספרו (פ' ואחזקן ד-כט) שנאמר לו צחלום פירוש הכתוב, ועצדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יריחון, דלא כתיב אלהים אחרים חלילה חלילה, אלא מתרגמינן רבצריא, והם ראשי הדור רב ורבי ורבן, אשר צדורות שלפנינו היו ראשי הדור רואים מסוף העולם ועד סופו, ומדצריין

הן כבר דברנו הרבה פעמים אודות מגפת חורבן האינטערנעט ובלעקצעריס ואצוריייהו, שזהו נסיון הדור האחרון הזה, שמחריב ומכלה כל נתח טוב שיש ציינו, ומכל שכן צני הנעורים, שאסור ליגע בכלי זה כאשר אין לו פילטער. ואין ספק כי מי שלא זהיר בזה, הוא מורקב כבר בתוך תוכו, כי אין צנו כח לעמוד איתן בנסיון.

בבית כזה אינו שורה זרחה, כי אין שם השראת השכינה, ונאמנים עלינו דברי תורתנו הקדושה, כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך וגו', והיה מחניך קדוש, ולא יראה צד ערות דבר ושז מאחריך (דברים כג-טו). וכמו כן בית מסחר שיש שם אינטערנעט צלי פילטער, שהוא מחטיא את הרבים, ועובר על לפני עור לא תתן מכשול, שאין הקב"ה נמצא באתו בית, ואין צו זרחה. ואם רואה שמתצרך זכנסו, יזכור כי יש גם עושר שמור לצעליו לרעתו ח"ו.

התוצאה מזה הנוגע לחינוך הבנים ולקדושת הבית

אבל צנוגע לעניינינו לגבי חינוך הבנים, יש צוה עוד נקודה, הרי ילדיו וצני ביתו כולם יודעים שהרצנים מתרעים על האינטערנעט שאין להחזיקם צלי פילטער עכ"פ, והוא רואה את אציו שאינו מטה אזנו לדבריהם, ומשליך את דבריהם אחר גיוס, מהו מוסר ומחנך צמעשה זו לצניו, שהרצנים אינם יודעים ומצניים, המה קצת מהדור הקדום, או שגם אם דבריהם נכונים אין צריכין להורות לדעתם, וכאילו תולה צביתו טבלא 'צבית זה אין צריכין לשמוע לדברי חכמים'. ולא עוד אלא שצני ציתם מצביעים צלצם עליו צולול, זהו דמות של אצא המורה דרך לצני ציתו, ומאצד את השפעתו, ומחריצ את ציתו.

בותרבים מידי יוס ציומו סעלפונים שונות ודוגמתם, שאי אפשר לקדר עליהם כעת פילטערס, אין שום היתר לקנותם, גם אם עוצד מהר יותר, ויש צו נוחיות יותר, וחנותים המוכרים זאת לאחינו צני ישראל הם מסייעים ידי עוצרי עבירה. — צימים הקדמונים כאשר עוררו על עניינם אלו, היו מדברים מחויב שמירת עינים, שהוא גם כן לאו צתורה, לא תתורו אחרי לצבכם ואחרי עיניכם אשר אחס זונים אחריהם. וכעת נוכל לומר שזהו שמירת גופו ואשתו וצניו, זה מהרס כל ציתו, צאים לעצירות חמורות, אין שלום ומנוחה צביתו, ושוצ צניו הולכים בעקבותיו, והוא צאזהרה לא ימצא צך מעציר צנו וצתו צאש (דברים יח-י), והוא מכצה כל זיק של צניעות ששררה צבית ישראל, עד שלא מדקדק על צני ציתו ללכת צצגדי צניעות, וצשייטל צנוע, אלא מרוצה צהיפוכו, ולפעמים עוד תוצע זאת. ויש לעורר על זה צעוד מועד, כאשר נכנסים לימי הקיץ, שהירח דבר ה' יעורר צני ציתו לקנות צגדים צנועים ארוכים, ומכסים ידיהם כראוי, ולאחרונה נפרץ שהכלות לחתונתם אינם הולכות מכוסות ידיים רק למחצה, וציוס שעושים היסוד לצית, וצוכים ומתפללים ומתחננים על העמיד לגדל דור של זרע צרך ה', הם מגרשים משם השראת השכינה.

העבודה, לא יקח הסעלפון לידו על משך שעה או עכ"פ חצי שעה, ויראה אז איך שזורת הנהגת הצית תשתנה אלנו לטובה.

ומבדל שכן אצרכים שתורתם אומנתם אחר חתונתם, יש להם לעמוד איתן לא להתחיל להתרגל בזה, ומה לו לכל החדשות והשטותים שמוזכרים אומתו לידע שעה אחר שעה, וכל זמן שלא צריך זאת לצורך פרנסתו ומסחריו, יעמוד ממנו מרחוק.

*

בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין

בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין (קידושין ל:), אין לנו שום תרופה המועיל נגד היצר הרע אלא לימוד התורה, אשר נכטוינו עליה והגית בו יומם ולילה, כל רגע פנוי צריכין לנצל ללימוד התורה. וכבר העיד לנו הרמב"ם (ה' איסורי ביאה כג-כד) שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה ע"ש. וכל אחד מחוייב לקצוע שעה ללימודו צערב ובזוקר. ולפני זמן נפגשתי עם אצרך אחד ואמר לי שהוא חייב לי תודה, הוא אינו דר צויליאמסצורג, ולפני עשר שנים היה פה, ונכנס לבית הכנסת צלימוד פרקי אבות, ודיברו אז בחשיבות קציעות עתים לתורה, שגם

רובי שימוש הסעלפון מוציא את האדם מעולמו

ובאמת השימוש זהסעלפונים וצלעקבערים וכו', מוציא את האדם מעולמו, הוא נעשה צרבות הימים כל כך עדיקטע"ד עד שקשה לו לפרוש ממנה אף לשעה קלה, ומכל שכן כאשר צא שבת ויום טוב שצריך לפרוש יום או יומיים. וגם השעה שצא לביתו אחר העבודה, אין לו מנוחת הנפש לאכול סעודתו כראוי, או לדבר עם אשתו וצניו צניחותא, שהוא טרוד בכליו כל רגע.

התפלה שזהו מקור חיינו, השעה שעומד אלל קונו לבקש על נפשו ונפשות בני ביתו, על פרנסתו ועל צריאותו, ועומד אז נגד המלך צבקשותיו. איזה פנים יש לו, כאשר מדבר עם המלך, ובכל עשר דקות הוא מפסיק, ואומר לה' תמחול לי לרגע, אני רוצה לראות המעסעדש שקצאתי כעת, ומציט על הכלי ושחוק קל עובר על שפתיו ממה שהודיעו לו, וחוזר ומדבר אל המלך. ואחר שגמר השמונה עשרה אינו יכול לעזור עוד, הוא צריך לידע מה שהודיעו לו. — אצרך צן תורה וירא שמים צריך לעשות לעצמו גדר, שמשעה שנכנס להתפלל עד צאתו לא יציט עליו, או ייחננו צהמלצוש עליון שלו צחוק, ואז יהיה להתפלה שלו פנים אחרת. — וגם כאשר צא לביתו צכל לילה אחר

על כל אחד מבניו צמיוחד, עד שיתגעגעו הבני בית משך כל השבוע על צוא יום השבת.

חמין ושמן שקכו לי צילדומי המה עמדו לי צוקנותי, אני הייתי כמוך על שולחן אבא מארי ז"ל גם שנים רבות אחר חתונתי, בעוד שלא הייתי מטופל צילדים, והרשימא קדישא משבתות הללו עוד היום עומדים לנגד עיני, ומתגעגע אני על שנים הללו. וכמה פעמים היה הולך לישון אחר התפלה לשעה קלה, כדי שיוכל לסעוד הסעודה רגוע. — ואמר לי אצרך אחד, שמאז שהתחיל להתנהג ככה, הוא רואה שינוי גדול אלל ילדיו, והוסיף כי לא רק עליהם עשה זאת רושם, אלא גם הוא עצמו נשתנה, וכל ימות החול הוא מחפש ומעיין מה מתאים לומר בשולחן השבת.

חז"ל (ברכות נה:) אמרו, כל הלין שבעה ימים בלא חלוס נקרא רע, שנאמר (משלי יט-כג) ושבע ילין בל יפקד רע, אל תקרי שבע אלא שבע ע"כ. וראיתי לפרש כי באמת ככל ימינו על הארץ (דברי הימים א כט-טו), וחיי האדם הם כחלוס יעוף, ואם ישים זאת בכל עת נגד עיניו בודאי לא יחטא, אלא שטירדות החיים מטרידין אותו מלהעלות זאת על לבו. אמנם בהגיע יום השבת, יום מנוחה שלוח והשקט, אז עליו להכיר ולשום

מי שלא יוכל לצמצם עצמו ללימודו כראוי מחמת קיצות שונות, מכל מקום יקח לעצמו עשרה דקות ציום ללימוד שיעור פשוט צמשניות או צגמרא, ויראה שינוי ציהדותו. ואמר לי שמאז לא עבר עליו יום שלא ילמוד עשר מינוטיין, וצמשך הימים ייתוסף לרבע שעה, ושזב לחצי שעה וכו', עד שכבר סיים כמה מסכתות, והוא מכיר לי טובה על זה. וטעמו וראו כי טוב ה', ויראה שינוי לטובה בכל הנהגותיו והנהגת ציתו.

לייצר קשר של אהבה עם בניו,
ובפרט בעבודות שבת קודש

צוד דבר נחוץ מאד צימינו אלה לחינוך הבנים, שלא ילכו צרבות הימים לרעות צשדה אחרים, והוא לייצר קשר של אהבה מופלגת צינו לצני ציתו, שתהא רוח הצית נעימה עליהם, שיתגעגעו צאהבה לצית אצותם, עד שלא ירצו להפסיק הקשר מציתם לעולם. וצהיות שכל ימי שצוע האדם טרוד צפרנסתו, וצני ציתו טרודים צלימודם, אין עת יותר מוכשר לזה אלא השבתות קודש והמועדים. ציום השבת צריכין להציא לתוך כותלי הצית אויר נעימה, ליצב צישוב הדעת עם צני ציתו, לצבר דברי תורה צעניני הפרשה, לקפר לפניהם סיפורי צדיקים והנהגות טובות ממדותיהם המופלגות, להרצות צשירות ותשבתות, ושים מצטו

סור מרע, ועשה טוב. נפרץ לאחרונה ענין ההליכה בערכאות לדון על סכסוכים שיש צינו לצין חזירו, או לילך לקבול ולהתלונן לפני אפיסעם שונות של הממשלה, צלי רשות צית דין מקודם. ומצואר בשלתן ערוך (ח"מ כו-א) שאפילו נתרנו צ' בעלי דינים לדון בפניהם אסור, וכל הצא לידון בפניהם הרי זה רשע, וכאילו חירף וגידף והרים יד בתורת משה רבינו [דמדהניח דייני ישראל והלך לפני דיני עכו"ם מראה כאילו תורת משה רבינו ע"ה ומשפטיו אינו אמת ח"ו. סמ"ע סק"ד]. ואם בעל דינו אלס ואינו יכול להציל ממנו צדייני ישראל, יתבענו לדייני ישראל תחלה, ואם לא רצה לצוא נוטל רשות מצית דין ומציל צדייני עכו"ם מיד בעל דינו (שו"ע שם).

החולץ לערכאות כאילו הרים יד בתורת משה

ובתארא לעצמינו, כאשר מוניאין ספר תורה מארון הקודש לקרוא צה, כל אחד עומד ונושק הספר תורה, אפילו קטני קטנים, וצוא אחד וירים ידו להכות על התורה צאגרופו, היה כל אחד נרעד והיו זורקין אותו חוצה, כן אמרו חז"ל שהצא לדון לפני ערכאות הוא כאילו הרים יד בתורת משה רבינו. ומכל שכן אם הוציא ממון על ידי דין ערכאות, ואין דינו

ללבו קוצר ימי האדם, לתקן את מעשיו בעוד מועד. אכן אם גם יום השבת עובר עליו צלי תשומת לבו, אין זה כי אם רוע לב, ומורה על פחיתותו. וזהו שאמרו 'כל הלן שצעה ימים', אשר בתוכס נמצא גם השבת, 'צלא חלוס', מצלי אשר יכיר וידע כי הכל הוא כחלוס, או 'נקרא רע', זהו לאות על מצבו שעומד צו, שגם ציוס השבת שקוע צארציותו כמו ציימי החול.

*

חומר איסור הליכה לערכאות

בספר דברי ישראל (פ' פקודי) כתב לפרש, וכסף פקודי העדה (לח-כה). פקודי לשון חסרון כמו (צמדבר לא-מט) ולא נפקד ממנו איש. וידוע אמרס ז"ל (גדרים סו.) צנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן ע"ש. ואמרו (עירובין מא:.) דקדוקי עניות מעצירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו ע"כ. וזהו וכסף פקודי העדה, פי' עדת ישראל נאות הן, אלא המניעה הוא מחסרון הכסף, והכסף שחסר להם זהו פקודי העדה, שהעניות מנוולתן ע"כ.

ויש לרמו צזה עוד, כי יש לעורר את העדה על אופן הנהגתם צעיני כסף, שיש צזה שני חלקים,

כני ישראל. וכבר אמרו (מגלה עמוקות אופן קפו) שהתורה יש בה ששים רבוא אמות, ואם כן כשהיו ששים רבוא בני ישראל היה הספר תורה במלואו. להנה מצינו בספר תורה להנגיעה פוסלת בה, אם כן הוא הדין בבני ישראל אם אחד תופס ממון חבירו שלא כדין הרי הוא נוגע בממון חבירו, וישראל הם האמות, נמצא אות אחד נוגע בחברתה ופסול הספר תורה. ולכן צוה השי"ת והקדים הדיינין קודם מתן תורה, שכל אחד יוציא מה שיש לו ממון חבירו שלא כדין, ואז הם מוכנים לקבל התורה שאין אות נוגע בחברתה והם דומים ממש לספר תורה. וזהו פירוש (שמות יח-כג) ולך אלקים ויכלת עמוד, היינו שמשנה רבינו נכתב כמה פעמים בחורה על הדיינים ויהיה לו עמידה בספר תורה. וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום (שם), היכן האות של כל אחד ואחד מבני ישראל בחורה, יבא בספר תורה ויהיה עומד בספר תורה בלא נגיעה הפוסל בספר תורה עכ"ל.

המוכר ישראל ביד עבו"ם אין לו חלק לעוה"ב

ובבזה פעמים הדברים באים לידי כך שנעשה בזה מסור, שמלשין לפני הממשלה על חבירו שעשה דבר שיש על זה אפילו רק עונש ממון גרידא, צין אם הוא בערכאות השונות (קרימינאל, סיוול, פעמילי קארט), או

כן צדיני ישראל, הממון גול צידו, ואם קידש בזה אשה אינה מקודשת, והוא פסול לעדות כמו כל גזלן (משצ"ח"ב ענין ר"ט), ומחוייב להחזיר לישראל כל מה שהוציא ממנו בערכאות גם אם עבר מאז הרבה שנים. אלא אפילו דינם כדין ישראל, ומוציא ממון המגיע לו על פי דין, גם כן אסור.

ויש בזה עוד רמז במה שאמר שהרים יד בחורת משה, על פי מה שכתב בתפארת שלמה לשבועות (ד"ה עוד), להנה נאמר (בראשית ה-א) זה ספר תולדות אדם, ואיתא בזה"ק (ח"ג עג.) לאורייתא וישראל חד הוא, היינו קדושת ספר תורה וקדושת ישראל הוא באופן אחד ממש. וכמו שבספר תורה אם נוגע אות בחברתה פסולה (מנחות כט.) וכל אות צריך שיהיה מוקף גויל מסביב. כן הרמז כנגד זה בבני ישראל, אמרו חז"ל (יומא לח:) אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו, היינו שכל אחד מבני ישראל הקצ"ה מכין לו פרנסתו ולא יהיה אחד נוגע בחבירו, דהא נגיעה פסול בספר תורה, ולזה אין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו.

והנה לזה כוון הקצ"ה ללוות הדיינין קודם מתן תורה, כיון שכבר הקדמנו שעיקר התורה הוא נשמות ישראל נוטריקון יש ששים רבוא אמות לתורה. ולזה המתין הקצ"ה ליתן התורה עד שיהיו ששים רבוא

וגו', כי יראה כי אזלת יד ואפס עזר ועוזב (דברים לז-לו), אין בן דוד בא עד שירצו המסורות [שתלך ותחזק ידן של מסורות, ומלליחין במלשינותן] ע"כ. וכתב צישמח משה (ר"פ וישב) ונראה לי בדרך אמת, על פי מה דקיימא לן (יו"ד ז-ט) דמסור הרי הוא כמומר לכל התורה וינא מכלל ישראל. ובגאולת מצרים לא היה נשלים התיקון לגמרי, וגם ערב רב עלה אמת (שמות יז-לח), אבל הגאולה לעתיד יהיה בלי סיגים, לכך ורפחיס ככרוף את הכסף (זכריה יג-ט), וכמו שמפרשין מאמרס (סנהדרין נח): או כולו חייב או כולו זכאי, ר"ל שהזכאי יהיה כולו זכאי, והחייב כולו חייב, ולא יהיה תערובות טוב ורע. וזהו הפירוש עד שירצה המסורות, ר"ל דזה יהיה בהשגחה פרטית מאת ה' שהפושעים המעכבים את הגאולה יהיה מוסרים, ועל ידי זה ינאו מכלל ישראל כולו זכאי, ויבא לציין גואל אמן עכ"ל"ק.

*

ותינת צדקה בסבר פנים יפות

מוציא הפרנסות בהעולם נתדרדרה מאוד בשנים האחרונות, ויש הרבה נכרכים, עניי עירך, ועניי ארץ ישראל, הצמי מדרשות מלאים מאנשים המקצנים לצדקה, מטרידים בצית הפרטי ובמסחר ובאולמות של שמחה,

בשאר האפיסקס של הממשלה (צילדינג דעפארטמענט, טענענטס, מכס, וועלפער, פוד סטמעפס וכו'), הרי זה איסור חמור מאד. ואיתא בש"ע (שס סימן שפ"ח סעיף ט) אסור למסור לישראל ציד עכו"ם בין בגופו בין בממונו, ואפילו היה רשע ובעל עבירות, ואפילו היה מיצר לו ומנערו. וכל המוסר ישראל ציד עכו"ם בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא. ומותר להרוג המוסר בכל מקום אפילו בזמן הזה. ומותר להורגו קודם שימסור, אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו אפילו ממון קל התיר עצמו למיתה וכו' ע"ש. הרי לנו עד כמה חמור היא אפילו אם זה נוגע רק לעונש ממון שגורס לחצירו.

ואיתא בגמרא (ר"ה יז) דאם כי משפט רשעים צגיהנס הוא י"ב חודש, אבל המסורות [ברשי"י מלשינים שמוסרין ממון של ישראל צידי אנסים] יורדין לגיהנס ונידונין בה לדורי דורות, גיהנס כלה והם אינם כלים ע"כ, ה' ישמרנו. - וכל טלפון שקורא להממשלה, אפילו קריאה של 311, יתכן שגובל במסירה, ויש לשאול מתחלה עליה שאלת חכם.

הפושעים המעכבים את הגאולה יהיו מוסרים,
ועל ידי זה ינאו מכלל ישראל

ואמר חז"ל (סנהדרין נז) על זמן הגאולה, כי ידין ה' עמו

עד שנעשה לפעמים לטורח. הן אמת שמדת החסד והלדקה צימנינו עומדת ברום המעלות, אשר כמעט לא היתה תקופה כזאת למעלותא בהכלל ישראל, מכל מקום אופן הנתינה זריכה חיזוק תמיד, שהזהירה תורה ולא ירע לבצך בתתך לו, כי בגלל הדבר הזה יצרכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלת ידך (דברים טו-י). ואיפסק בשלחן ערוך (יו"ד רמט-ג) נריך ליתן הלדקה בספר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצער ומדבר לו דברי תנחומין. ואם נתנה בפנים זועפות ורעות הפסיד זכותו ע"כ. וכתב בש"ך (סק"ה) אפילו נתן לו הרבה, ועובר על ולא ירע לבצך וכו' ע"כ.

לצנין. אמרה ליה מילט קא לייטת להו. אמר לה קרא כתוב כי בגלל הדבר הזה, ותנא דבי רבי ישמעאל גלגל הוא שחזר בעולם. ורבי אלעזר הקפר אומר, לעולם יבקש אדם רחמים על מדה זו, שאם הוא לא בא בא צנו, ואם צנו לא בא צנו צנו וכו' ע"ש. ואיתא בגמרא (ובחס קיג): למה נקרא שמה שנער, שמנערת את עשיריה [אין עושרה מתקיים מפני שאין מרחמין על הצרות]. ופריך והא קא חזינא דקאי, ומשני עד תלת דרי הוא דקאי ע"ש. הרי לנו כי רק המקדמים ריפתא לעניא, עשירותן מתקיימת גם לבי צניהם. ואם רואה שבניו או בני צניו לא יהיו מהחזרים על הפתחים, יש לקדם העניים בצער פנים יפות.

ואמרו (בבא בתרא ט.) כל הגותן פרוטה לעני מתצרך בשש ברכות, והמפייסו בדברים מתצרך ב"א ברכות ע"ש. ויתבונן לרגע כמה זער עובר על האדם ההוא שנצרך לצריות, עוזב את ציתו על כמה שבועות, אינו מסודר לא באכילה ולא בשינה, הציונות וחלישות הדעת שעוברים עליו צימים הללו. ויתן תודה לה' בכל פעם, שאין הוא נמנע באותו מצב, אלא צידו ליתן מהונו לאחרים.

**כסף שלא ניתן להחיות עניי ישראל,
אין השראת השכינה עליהם**

ובצנינו בשלמה המלך אחר שהשלים לבנות את בית המקדש, אמר הכתוב (מלכים א ז-גא) ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית ה', ויצא שלמה את קדשי דוד אציו, את הכסף ואת הזהב ואת הכלים, נתן באוצרות בית ה'. וכתב ברש"י שם, כי דוד המלך הכין אוצר של זהב וכסף לצנין המקדש, וכמו שאמר, והנה בעניי הכינותי לבית ה' (דברי הימים א כב-יד), ולא רצה שלמה לתת מאותה הקדש

ואמרו (שבת קנא.) אמר ליה רבי חייל לדביתהו, כי אתא עניא אקדים ליה ריפתא, כי היכי דלקדמו

*

תוכחת מוסר היא לטובת ישראל
וטובת זרעם אחריהם

ונסיים בהכחוז האחרון במגלת
אסתר, כי מרדכי היהודי
משנה למלך אחשורוש, וגדול ליהודים,
ורצוי לרוב אחיו, דורש טוב לעמו,
ודובר שלום לכל זרעו (י-ג). וזרש"י
לכל זרעו, מוסב על עמו, לכל זרע
עמו ע"כ. ויש להצין הל"א זרע עמו
הוא גם כן בכלל עמו, ולמה חלקם
לשנים. ועוד כי על עמו אמר שיהיה
'דורש טוב', ועל זרעו אומר 'ודובר
שלום'. ויש לומר כי מרדכי היה רצוי
'לרוב אחיו' ולא לכל אחיו, דאיתא
בגמרא (כתובות קה:): אמר רבבי האי
לורבא מרבנן דמרחמינ ליה בני
מאתיה, לאו משום דמעלי טפי, אלא
משום דלא מוכח להו במילי דשמיא
ע"כ. ומרדכי הצדיק שעמד בשער
לגדור גדר ולעמוד צפרץ, והוכיח להם
שלא ילכו לסעודתו של אותו רשע
וכו', היה רצוי רק לרוב אחיו עבור
תוכחתו.

אמנם מרדכי היה 'דורש טוב לעמו',
היה אומר להם כי מה שהוא
דורש לפניהם, זהו לטובתם, שרק מצד
גדול אהבתו לישראל הוא מדריכם על
דרך הישרה. ואמר להם שצדקצדיים
שהוא מעורר אותם הוא 'דובר שלום

לצנין הצית, ועשה שלמה המלך את
הכל משלו, ואילו את הכסף ואת הזהב
שהכין דוד רציו הציא אל האזרחות.
ולמה עשה זאת, כך אמר שלמה, רעב
היה בימי רציו שלש שנים שנה אחר
שנה, והיה לו לצזו ההקדשות הללו
להחיות צהן עניי ישראל ע"כ. הרי לנו
כי גדולה להאכיל יהודי רעב יותר
מצנין בית המקדש, ולא יתכן השראת
שכינה על כסף וזהב כזה.

ואיתא בגמרא (ברכות ג.) שדוד
המלך היה עומד בחנות
לילה ועוסק בתורה עד שעלה עמוד
השחר, ונכנסו חכמי ישראל אליו
ואומרים לו, אדונינו המלך, עמך
ישראל צריכין פרנסה, אמר להם ילכו
ויתפרנסו זה מזה וכו', לכו ופשטו
ידיכם בגדוד ע"ש. ולכאורה אין זה
מוצק, לשם מה התקיים ויכוח זה בכל
צוקר וצוקר, ומה רצו חכמי ישראל
מדוד המלך. וכתב במעינה של תורה
(הפטורה פ' פקודי) בשם ספר ישן,
שזה היה צאותן שלש שנות הרעב,
וציקשו חכמי ישראל להשפיע על דוד
המלך כי יקח את הכסף והזהב שהכין
לצנין בית המקדש ויחלקם לטובת
העניים הרעבים ללחם, אך הוא דחה
אותם, מכיון שזה נחשב אללו לממון
של הקדש, ולא רצה להשתמש בו
למטרה אחרת. ולכן לא רצה צנו
שלמה להשתמש בכסף זה לצנין בית
המקדש ע"כ.

לכל זרעו, שיהיה להם שלום ומנוחה
 ונחת מזרעם, שרק בשמירת נקודות
 הדברי תוכחה יכולים לשאוב נחת
 מהילדים, ומה לא יעשה אדם לטובת
 זרעו. ויתן ה' שכמו צימי מור והדס
 הושעת את צניך, כן יתעורר גם עלינו
 היום זכותו של מרדכי ואסתר, וליהודים
 היתה אורה ושמחה וששון ויקר,
 צפרנסה צהרצבה, עם הרבה נחת
 מצניס וצני צניס עוסקים בתורה
 וצמחות, ומסמך גאולה לגאולה, לציאת
 בן דוד צמחה דידן אמן.

מתוך דברי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בדרשת ז' אדר העעל"ט

(העתקה באידיש)

...**דאס** איז דער חורבן אז מען געוויינט צו פון יוגנט אן אז עס איז נישט דא וועס צו פאלגן, עס איז נישט דא פאר וועס זיך מכניע צו זיין, און מען זאגט אז אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, ברענגט עס די תוצאות אז נאכדעם פאלן אוועק די קינדער.

איסור גמור להחזיק אינטערנעט ובלעקבערי בלי פילטער

אונז האבן שוין גערעדט אסאך מאהל וועגן אינטערנעט, וועגן די בלעקבערים, עס האט שוין אזויפיל נעמען, אז איך קען זיי שוין נישט אויסרעכענען, וואס יעדער ווייסט אז די כלי איז אונזער נסיון פון דעם דור, עס מאכט חרוב, עס נעמט אוועק יעדעס ביסל גוטס וואס עס איז דא צווישן אונז, און מכל שכן ווען מירעדט פון יונגע מענטשען, וואס צורירן צו אזא כלי אויב עס האט נישט אויף זיך קיין פילטער, איז א איסור גמור. עס איז נישטא קיין שום היתר זיך צו באנוצן מיט אזא כלי, וואס איז מלא תועבה און מלא טומאה, און מען זאל דאס קענען האבן ביי זיך. עס איז נישט קיין ספק אז ווען איינער נעט נישט אכט דערויף, איז ער פארפוילט, אפילו מען דערקענט דאס נישט פון אינדרויסן, אבער תוך תוכו איז ער א האלבער איד. אונז האבן היינט נישט קיין כח עומד זיין בנסיון, אונז פאלן אדורך אויף די קלענסטע נסיון וואס מען האט, מיר זענען שוואך ווי א פליג מען זאל דאס קענען אויסהאלטן, און עס איז נישט מעגליך ווען א מענטש שטייט מיט א נסיון פיר און צוואנציג שעה אינעם טאג, אז ער פאלט נישט אדורך.

אין ברכה שורה בבית שמצוי שם מזמאה ואף שמצליח בנכסיו, הרי זה שמור לבעליו לרעתו

אין א שטוב וואס עס איז דא אינטערנעט אן א פילטער, איז נישט דא קיין ברכה אין דעם שטוב, ווייל עס איז נישט מעגליך עס זאל זיין השראת השכינה אין אזא הויז, די ווערטער פון די תורה וועט קיינער נישט משנה זיין, כי הי אלקיך מתהלך בקרב מחניך, דער אייבערשטער געפינט זיך אין דיין מחנה, אבער והיה מחניך קדוש, נאר אויב דו האסט א הייליגע מחנה, ולא יראה בך ערות דבר, דער אייבערשטער זאל נישט זעהן ביי דיר א ערות דבר, ושב מאחריך. ווי עס איז דא א ערות דבר טרעט ארויס דער אייבערשטער פון די שטוב. דאס איז אפילו פרווואט אין שטוב, מכל שכן ווען א

מענטש האט א געשעפט, א פעקטארי, א סטאר, א ביונעס, און עס איז דא אינטערנעט דארט אן א פילטער, איז ער א מחטיא את הרבים, אלע וואס זענען דארט און זיי טוהן עבירות דורך זיין כלי, וועט ער אפגעבן דין וחשבון דערויף, ער איז עובר אויף לפני עור לא תתן מכשול, ער געט זיי בידיים א מכשול אין די הענט. דער רבוננו של עולם געפינט זיך נישט אין אזא געשעפט, דארט קען נישט זיין קיין ברכה. איי ער זעהט דאך אז ער איז מצליח, ער זעהט דאך אז עס איז יא דא א ברכה, זאל ער געדענקען אז ס'איז דא עושר שמור לבעליו לרעתו, דער אייבערשטער האט צייט, דאס געלט וואס ער וועט פון דעם פארדינען וועט קומען אמאל א צייט וואס עס וועט זיין לרעתו. אונז קענען נישט אוועקגיין פון די ווערטער פון די תורה, אז עס איז נישטא קיין ברכה אין א שטוב וואס פירט זיך נישט ערליך.

המחזיק אינטערנעט בביתו הרי זה מחנך ביתו אחריו שאין לשמוע לקול חכמים, ולבסוף אינם שומעים גם לקולו

אבער בנוגע צו דעם וואס אונז האבן אנגעהויבן, ווען מירעדט פון חינוך פון די קינדער, ליגט דערין נאך א טיפערע נקודה, קינדער ווייסן אלעס, זיינע קינדער, זיינע בני בית, יעדער ווייסט אז די רבנים רעדן אויף אינטערנעט, מען קען עס לייענען אין די צייטונגען, מען הערט עס טאג טעגליך, מען זעהט מודעות דערויף, אז די רבנים זאגן אז מען טאר נישט האבן קיין אינטערנעט אינדערהיים אן א פילטער, און דאס קינד זעהט אז זיין טאטע לייגט נישט צו קיין אויערן צו דעם וואס די רבנים זאגן, און ער נעמט די ווערטער פון די רבנים און ער איז עס מבטל און מבזה, עס איז גארנישט, עס אינטרעסירט אים נישט, וואספארא מעסעדזש געט ער איבער מיט דעם פאר זיין קינד, וואס איז ער מחנך מיט דעם זיין קינד. די מעסעדזש דערפון איז, אז די רבנים פארשטייען נישט אלעס, זיי זענען צוריק געבליבן נאך פונעם פריערדיגן דור, זיי ווייסן נישט. אדער אפילו זיי ווייסן יא, און זיי זענען גערעכט וואס זיי זאגן, מוז מען נישט פאלגן אלעס וואס זיי זאגן, עס איז כאילו דער טאטע האט גענומען און ארויסגעשטעלט א טאוול ביי זיך אין שטוב: 'איין דעם הויז דארף מען נישט פאלגן וואס די רבנים זאגן, וואספארא תוצאה וואלט עס איבער געלאזט פאר די קינדער, מען דארף נישט מער מסביר זיין, א זאך וואס איז אפען אין שטוב, און יעדער ווייסט עס אז עס דארף נישט צו זיין, און ער זעהט ווי דער טאטע מאכט זיך נישט צו טוהן, און עס איז יא דא, געט ער א מעסעדזש מיט דעם פארין קינד, אז מען דארף נישט פאלגן וואס די רבנים זאגן. אדער דער מעסעדזש איז אז די רבנים ווייסן נישט וואס זיי רעדן, אדער מען דארף נישט פאלגן וואס זיי זאגן, און וואספארא תוצאה לאזט עס איבער פאר זיינע קינדער שפעטער.

מיר וועלן גיין נאך טיפער, די קינדער זענען נישט קיין במלנים און נישט קיין נערנים, און מיט וואספארא בליק קוקן זיי נאכדעם אויף זייערע עלטערן, זיי זענען דאך ערליך, דאס איז מיין טאמע? ער איז מיין מורה דרך? ער הייסט מיר וואס צו טוהן, און וואס נישט צו טוהן?, וואספארא השפעה קען שוין אזא טאמע האבן אויף זיין קינד, און מיט וואס קען ער מהנד זיין זיין קינד, ער לייגט בידים צוגרונד זיין שטוב.

איך האב די וואך געהאט א מעלעפאן קאול, א מיידעלע האט מיר אנגערופן, איך ווייס נישט ווער, איך ווייס נישט קיין נאמען, אבער גאנץ א יונג מיידעלע, און זי זאגט, איך האב געוואלט פרעגן דעם רב, מיין טאמע האט אין שטוב אינטערנעט, און איך הער אז מען טאר עס נישט האבן, וואס קען איך טוהן דערצו אז מיין טאמע זאל עס נישט האלטן אין שטוב. איך האב נישט געוויסט וואס צו ענפערן אויף די מינוט, וואס זאל איך ענפערן פאר די מיידעלע, איך וויל נאר ארויסברענגען, אז א קליין קינד האט פארשטאנען אז עס איז א זאך וואס דארף נישט צו זיין אינעם שטוב, און מיין טאמע טוהט א זאך וואס איז נישט גוט, און פרעגט מיך תמימותידיגערהייט וואס קען איך טוהן אז מיין טאמע זאל גיין אויפן ריכטיגן וועג. מען איז זיך נישט מתבונן וויאזוי אונז טוען אליינס קאליע מאכן אונזערע קינדער.

המוכרים סעלפאון בלי פילטער מכשילים את הרבים

עס איז היינט דא פארשידענע סעלפאונס, איך ווייס שוין נישט די נעמען פון זיי, נישט אויף אלע קען מען ארויפשטעלן פילטערס, עס איז נאכנישט אויסגעארבעט דער וועג, אז עס זאל קענען זיין פילטערס אויף אלעם, נו, מענטשען קויפן עס, עס ארבעט שנעלער, עס איז באקוועמער, און פארדעם איז מען מבטל די גאנצע תורה. פארדעם ווייל עס גייט אביסל שנעלער, ווייל עס איז באקוועמער, האט זיך אלעס געענדיגט!?, עס איז א איסור גמור, מען טאר נישט קויפען קיין שום סעלפאון קיין שום בלעקבערי, וויאזוי מען זאל עס נאר אנרופען, אן דעם וואס מען האט ארויפגעלייגט אויף דעם א פילטער. די וואס פארקויפען עס, און זיי געבן פאר א איד איבער אין די הענט א בלי אן א פילטער, זענען זיי מכשיל את הרבים, זיי זענען מסייע ידי עוברי עבירה.

מאות בתים כבר נהרסו על ידי בלי זו

והתורה אומרת 'לא ימצא בקרבך מעביר בנו ובתו באש'

אמאל אין די ערשטע צייטען, ווען מען האט גערעדט פון אינטערנעט, האט מען עס אנגערופן אז מיאזי מעורר אויף שמירת עינים, מען דארף זיך הימטן די אויגן, שמירת עינים מיין איך נישט מזלזל זיין אז עס איז א קלייניגקייט, עס איז א לאו אין די תורה אז מידארף זיך הימטן די אויגן, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים

אחריהם, אונז זאגן עס יעדן מאג אין קריאת שמע. אבער יעצט רעדן מיר נישט וועגן שמירת עינים, אונז רעדן יעצט פון גאנצען עצם אידישקייט בכלל, אז מיט דאס היטן שמירת גופו, שמירה פון דיין קינדער, שמירה פון דיין ווייב, אז דו האסט ביי דיר אין שטוב אזא כלי, ביזטו מהרס דיין שטוב, דו צוברעכסט דיין שטוב, מען קומט צו עבירות המורות, אין אזא שטוב וועט דער סוף זיין אז עס וועט נישט זיין קיין שלום, עס וועט נישט זיין קיין מנוחת הנפש, סוף כל סוף ערגעץ וועט עס אויסקלאפן אלעס וואס מען טוהט, עס וועט אויסקלאפן ביי די בני בית, עס וועט אויסקלאפן ביי די קינדער וואס וועלן נאכגיין, אז דער טאטע מעג עס האבן, מעג איך עס אויך האבן, און נאכדעם גייט דאס קינד דארט ווי ער האט נישט געוואלט ער זאל אנקומען. עס איז נישט נאר א לאו פון שמירת עינים, מען רעדט פון פיקוח נפש, ער הארגיט אוועק זיך און זיין שטוב.

וויפיל צענדליגער און הונדערטער שטובער זענען שוין צובראכן געווארן, און קינדער זענען געבליבן לעבעדיגע יתומים, און די ווייבער זענען געבליבן לעבעדיגע אלמנות, ער איז געבליבן א לעבעדיגער אלמן, וועגן דעם ווייל מען האט זיך נישט געהיטן אין אנהייב. לא ימצא כך מעביר בנו וכתו באש, אויף די גוים האט מען געזאגט אז ער נעמט זיין זוהן און טאכטער און פירט זיין אדורך אין פייער און פארברענט זיי, מען טוהט אסאך מאהל אויך די זעלבע, אונז פארברענען אונזערע קינדער, נישט מיט קיין גשמיות'דיגער פייער, נאר מיט א רוחניות'דיגער פייער.

ברבות הימים נעשים גדרי הצניעות מזולזל בעינינו

ברבות הימים ווערט מען אפגעקילט פון אידישקייט, עס טוהט אויסלעשן יעדע פונק פון צניעות וואס איז דא אין א אידישער שטוב, עס איז אפגערעדט אז מען געוויינט זיך צו, ווערט עס ביי אים מזולזל, ער איז נישט מדקדק מער אויף די בני בית אז מען זאל גיין געקליידעט מיט צניעות'דיגע קליידער, אז מען זאל גיין אנגעטוהן מיט א שייטעל וואס עס פאסט צו גיין, א צניעות'דיג שייטעל, ער איז גאר אסאך מאהל מרוצה פארקערט, אז מען גייט אזוי ווי מען גייט, און אמאל פאדערט ער גאר, אז מען זאל גיין פארקערט ווי מען דארף צו גיין. די גאנצע מאראל פון די שטוב ווערט אראפגעפירט, עס קומט זומער מען דארף היטן די קליידער וואס מען קויפט, די היינטיגע מאדעס קומען אריין קורצע קליידער, האלבע ארבעל, וואס הירא דבר הי דארף מעורר זיין אין שטוב, ווען מען גייט איינקויפען קליידער אז מען דארף קויפן קליידער פון צניעות, לאנגע קליידער, און וואס דעקן צו די ארבעל געהעריג, אבער אז עס פעלט ביי אים דער פונדאמענט פון צניעות, ווי קען ער מעורר זיין, ווי קען ער זיין א טופח על מנת

להטמית, ער וועט אריינגעבן יראת שמים אין די קינדער!?, ער וועט עם פאדער!?, ווען ער איז אליינס נישט דערביי.

עם איז לעצמענס נפרץ געווארן ביי חתונות, אז די כלות גייען מיט אויפגעדעקטע הענט, אזוי שטייען זיי אונטער די חופה, עם איז נישט געווען קיינמאל ביי אונזערע מקומות, אז מען זאל זעהן אזוי גיין. אין דעם טאג וואס מען שמעלט אראפ א יסוד פאר די שטוב, וואס א גאנצן טאג זאגט מען תהלים, און מען וויינט און מיבעהט ביים רבונן של עולם, אונז זאלן קענען אויפשטעלן א שיינע ריינע ערליכע אידישע שטוב, איז תיכף צו די חתונה געט מען שוין נישט אכט וויאזוי מען גייט געקליידעט, מען טוט דאך פארטרייבן די השראת השכינה בידיים פון אזא שטוב.

הסעלפאון מוציא את האדם מעולמו

בעצם דאס וואס א מענטש איז עדיקטעד געווארן היינט צו די סעלפאונס און צו די בלעקבערים, ווייסט יעדער איינער אז דאס איז מוציא את האדם מעולמו, דער מענטש איז נישט ביי זיך, די וואס ליגן אינווייניג אין דעם, ווערן ברבות הימים אזוי עדיקטעד דערצו, אז זיי קענען זיך נישט אפשיידן דערפון אפילו אויף א קורצע צייט. עם קומט א שבת וואס מען דארף אגאנצן טאג זיך צוריק האלטן עם נישט נוצען, עם קומט א יום טוב וואס מען דארף זיך מערערע טעג צוריקהאלטען אז מען זאל עם נישט נוצן, עם איז ממש געווארן אז מוציא שבת האלט ער שוין נישט אויס, ער מוז די ערשטע מינוט עם תיכף נעמען אין די הענט. און עם האט מיר מעיד געווען איינער וואס טוט דערין, אז עם איז דא צענדליגער קינדער וואס זענען מחלל שבת דערין, מען האט נישט קיין השגה, ווען מען גייט ארויף אויף זייער סעלפאון זייערע בלעקבערים, קען מען זעהן, היינט איז דאך אלעס דעיטעד, מען קען וויסן פונקטליך, קען מען זעהן, אז עם איז געווען דערויף מעסעדזשעס וואס זענען געשיקט געווארן איינער צום אנדערן אין שבת רחמנא ליצלן.

וויצן מיקומט אהיים אין שטוב, אנשטאט וואס ער זאל האבן אביסל מנוחה, זיצן מיט די בני בית צוזאמען רואיגעהייט, זיך אראפזעצן צום טיש רעדן צו א קינד, רעדן צו די בני בית, איז דער קאפ נישט דארטן, די ערשטע זאך פאקט זיך אויס די סעלפאון אויפן טיש, און יעדע מעסעדזש וואס קומט אריין, מוז ער זיין תיכף פארבינדן צו שיקן און צו טראגן און אזוי ווייטער, מען פארלירט די גאנצע נארמאלקייט פון א שטוב ווען מען געוויינט זיך דערצו.

הסעלפאון בעת התפלה

עם קומט דאס דאווענען אין בית המדרש, די הייליגע שעה וואס א איד קומט זיך אויסבעטן צום אייבערשטען. תפלה דאס איז דאך די מקור פון אונזער לעבן, א שעה

וואס ער שטייט פארן אייבערשטען, און ער בעט זיך אויס ביים רבוננו של עולם אלע זיינע צרכים וואס ער דארף האבן, רבוננו של עולם איך דארף פרנסה, איך דארף געזונט, איך דארף נחת ביי די קינדער, ער שטייט אקעגן דעם מלך מיט זיינע בקשות. וואספארא פנים האט עס, ווען אינמיטן דאווענען נעמט ער ארויס זיין סעלפאון, און קוקן ווער עס האט אים גערופען, און וואס מען האט אים גערופען, און צוריק צוענטפערן, און אזוי ווייטער. א מענטש שטייט פאר'ן מלך און ער בעט פונעם מלך א בקשה, און אינמיטן זיין בקשה פונעם מלך זאגט ער, רבוננו של עולם, זיי מיר מוחל א רגע, איך האב באקומען א מעסעדזש, איך מיז זעהן קודם וואס מען האט מיר צוזאגן, איך וועל באלד צוריק קומען צו דיר, און ממשיך זיין וואס איך האב ווייטער צו בעטן, ער נעמט זיך ארויס דעם כלי, און הייבט אן צו קוקן דערויף, און געט א שמייכל אויף דעם שיינעם דזשאוק וואס איז אריינגעקומען אינדערמיט, און נאכדעם גייט ער ווייטער ממשיך זיין זיין דאווענען פארן אייבערשטען.

יזנגעלייט וואס זיצן אין כולל, בני תורה, דארפן זיך מאכן א גדר, זיי דארפן עס נישט פאר די ארבעט, זיי דארפן עס נישט פאר זייער פרנסה, זאלן זיי זיך מאכן א גדר, ווי ווייט מען קען זיך אפשיידן פון די כלים, מען זאל עס נישט אנהייבן צו נוצן. און יעדער איינער ווען מען קומט אריין אין א בית המדרש, דארף ער וויסן די שעה איז מוקדש פאר תפילה פארן אייבערשטען, עס איז נישטא קיין סעלפאון אין בית המדרש, עס איז נישטא קיין בלעקבערי אין בית המדרש, אז ער קומט דערמיט, ער דארף עס האבן, זאל ער עס לאזן אינדרויסן אין זיין מאנטל, ביז ער ענדיגט זיין דאווענען, עס אינטרעסירט אים נישט יעצט עפעס אנדערש.

הסעלפון בעת שמגייע לביתו

אויך ווען מען קומט אהיים נאך די ארבעט, נישט ארוילייגן דעם סעלפאון און בלעקבערי אויפן טיש, א האלבע שעה געב צייט פאר דיינע בני ביתו, נעם דיר פאר אז א האלבע שעה נעמסטו נישט ארויס גארנישט, וועסט רעדן מיט דיין ווייב, וויאזוי עס איז אדורכגעגאנגען דעם טאג, שמועס אדורך וואס דו האסט אדורך צו רעדן, זאל זי זיך אויסרעדן וואס זי דארף צו רעדן. האסט צו רעדן צו די קינדער, רעדט צו די קינדער, עס מוז דאך נישט זיין, אז דו זאלסט ליגן ווי א עבד נאמן פאר די כלי, ליגן דערמיט די גאנצע פיר און צוואנציג שעה.

בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין

בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, לימוד התורה איז די תבלין אקעגען דעם יצר הרע, ס'איז נישט דא שום קיין אנדערע עצה אוועקנעמען דעם יצה"ר נאר ווען די

קאפ ליגט אין לערנען. והגית בו יומם וליילה, יעדע רגע וואס א מענטש איז פריי דארף ער אויסניצן פאר לימוד התורה. אין רמב"ם שטייט, אז שלעכטע מחשבות איז זיך נישט מתנבך נאר בלב פנוי מן החכמה, נאר אין א הארץ וואס איז ליידיג פון חכמה. יעדער דארף קובע זיין עתים לתורה, האבן א שעה וואס ער קומט אין ביהמ"ד צו לערנען תורה בערב ובבוקר, און ווען מען האט פרייע צייט. קדושת התורה דאס וועט העלפן ער זאל זיך קענען פירען ערליך.

א שטיק צייט צוריק האב איך געטראפן א אינגערמאן אין בארא פארק, און ער זאגט מיר, איך בין שולדיג א דאנק פארן רב. איך וואוינ נישט אין וויליאמסבורג, אבער פאר צעהן יאר צוריק בין איך אמאל אריינגעקומען אין ווינער שוהל ביים פרק לערנען, און מיהאט גערעדט דעמאלטס וועגן השיבות פון קביעות עתים לתורה, אז אפילו איינער קען זיך נישט מצמצם זיין האבען זיין שיעור צו לערנען א גאנצע שעה, פונדעסטוועגן דאך, מוז ער האבן עפעס א שיעור אין לערנען. ער זאל אנהייבן צען מינוט, צען מינוט א טאג זאל ער האבן א שיעור צו לערנען, און ער וועט זיך צוגעוויינען צו לערנען, און ברבות הימים וועט ער שטייגען. אז די קענסט נישט לערנען גמרא לערן משניות, דו קענסט נישט קיין משניות לערן חומש רש"י, די תורה איז גענוג גרויס, אבער זיי דיך קובע א זמן צו לערנען תורה, וועסטו זעהן אז וועט זיין א פויש אין דיין אידישקייט.

האט ער מיר געזאגט, אז ער וויל מיר באדאנקען, אז זייט דעמאלס איז נישט אדורך געגאנגען א טאג וואס איך זאל נישט לערנען צען מינוט, און במשך הימים איז פון די צען מינוט געווארן א פערטל שעה, פון א פערטל שעה איז נאכדעם געווארן א האלבע שעה, און איך האב שוין זייט דעמאלס מסיים געווען אסאך מסכתות פון ש"ס, און איך בין מכיר טובה אויף די צעהן מינוט וואס מיהאט מיר מייגען געווען צו לערנען.

דאס איז דער טעמו וראו כי טוב ה', מען דארף עם פועם זיין, וועט מען זעהן וואס סיקען אלס משפיע זיין, צו וואס מ'קען אלס צוקומען, ס'איז נישט נאר די צען מינוט לערנען, פון די צען מינוט ווערט פופצען מינוט, פון פופצען ווערט נאכדעם צוואנציג מינוט, אנהייבן מיט אביסל, אבער ס'מוז זיין א יעדע טאג זאל אדורכגיין אויף איהם מיט לימוד התורה.

לייצר קשר של אהבה עם בניו, ובפרט בסעודות שבת קודש

חינוך פון קינדער, אז מיזיל אז קינדער זאלן נישט שפעטער אוועקגיין און פאשען אויף פרעמדע פלעצער, פארלאנגט זיך אז א טאטע זאל האבן א קשר מיט זיין קינד מיט א געוואלדיגע ליבשאפט, עם מוז זיין א געוואלדיגע צוגעבינדענקייט פון א

טאטע מיט א קינד, אז די לופט אין דער שטוב, דער רוח וואס איז דא אינדערהיים, דארף זיין אנגענעם פארן קינד, אז א קינד זאל ענדזשויען, זאל ליב האבן די לופט וואס איז דא אין שטוב, ער זאל זיך בענקען מיט א ליבשאפט ווען וועל איך שוין זיצן צוזאמען אינדערהיים מיט מיין טאטע און מאמע. און די ליבשאפט וועט צוברענגען דערצו אז ער וועט קיינמאל נישט וועלן צוברעכן די קשר וואס ער האט צו די עלטערן, ווייל אהבה מקלקלת את השורה, אפילו ווען ס'וואלט איהם געגליסט ערגעץ אוועקצוגיין, איך בין דאך אבער אזוי נאנט צו מיין טאטע און מיין מאמע, איך קען עס נישט, איך וויל נישט פארלירן פארדעם מיין נאנטקייט וואס איך האב אינדערהיים.

א גאנצע וואך איז מען טרוד אין פרנסה, די בני בית זענען אין שולע מילערנט, ס'איז נישט דא קיין צייט ווען מען קען האבן נאנטקייט צו די קינדער היינט, אויסער די שבתות און ימים טובים. און דאס איז אונזער פליכט, דער שבת דארף זיין מיוחד פאר אריינברענגען א ווארימקייט אונעם לופט פון דער שטוב, אריינצוברענגען אינעם שטוב א אנגענעמע לופט, קענען זיצן מיט קינדער מיט ישוב הדעת מיט א רואיגקייט, רעדן דברי תורה, ענינים אויף די פרשה, פארציילן סיפורי צדיקים, הנהגות טובות פון ערליכע אידן וויאזוי זיי האבן זיך געפירט מיט זייערע מידות, מרבה זיין בשירות ותשבחות, געבן א בליק אויף יעדן קינד עקסמער, מיזאל איהם קענען זאגן א גוט ווארט, אז די בני בית זאלן זיך בענקען די גאנצע וואך ווען וועט שוין קומען דער שבת, איך זאל קענען זיין מיט מיין טאטע מאמע אינאיינעם. דאס האלט צוזאם קינדער, דאס וועט צוברענגען אז א קינד וועט נישט וועלן שפעטער מצער זיין עלטערן און ער וועט וועלן בלייבן מיט טאטע מאמע אויף שטענדיג.

איך זאג עס פון מיר אליין, חמין ושמן שסכו לי בילדותי המה עמדו לי בזקנותי, איך האב עס שוין געזאגט אמאל, איך בין געזעצען ביי מיין טאטען זייל מיש אויף שבתים אסאך יארן נאך מיין חתונה. אסאך יארן האב איך יעדן שבת געגעסן דארט, ווילאנג איך האב נישט געהאט אליין א שטוב מיט קינדער. דער שבת'דיגע מיש איז געווען מיט אזא רואיגקייט, מיאזי געזעצן מיט די קינדער און גערעדט דברי תורה, און גערעדט סיפורי צדיקים, און אלעס האט מען אדורך געשמיסט, אז די שענסטע שעות אין אונזער לעבן איז געווען די שעות פון שבת וואס מיאזי געזעצן ביים מיש אינאיינעם. דער רשימה דקדושה וואס איך האב פון די שבתים, דאס שטייט מיר נאך היינט פאר מיינע אויגן, אז מען בענקט זיך צוריק אויף די יארן וואס איז געווען דעמאלס. אסאך מאל וואס מיין טאטע זייל איז געווען מיד, און ס'איז אים געווען שווער צו זיצן ביים מיש רואיגעהייט, מיין מאמע ע"ה איז נישט געווען געזונט אסאך צייטן און ער האט אליין געדארפט צוגרייטן דעם שבת, אסאך מאל האט זיך געטראפן מיאזי אהיים געקומען פרייטאג צונאכט'ס פון דאווענען האט ער געזאגט, די קאפ איז מיר

נישט אויפן פלאץ, און ער איז געגאנגען צולייגן פאר א האלבע שעה און צומאל פאר א שעה. ער פלעגט צו זאגן פרייטאג נאכמיטאג עסט פאר דעם, ווייל איך וועל שפעט קידוש מאכן. אז ווען מען האט זיך געזעצט צום מיש איז מען געזעצן א שעה, צוויי, דריי, רואיגעהייט קענען פארברענגען מיט די קינדער.

איך בין אסאך מאל מעורר דערויף, אז מען דארף די שבתים אוועקגעבן פאר די קינדער, א קינד זאל פילן אז די שענסטע צייט מיט מאמע מאמע איז דער שבת. ס'האט מיר געזאגט א אינגערמאן אז זייט ער האט עס געהערט, האט ער אנגעהויבן אזוי זיך צו פירן, און ער מוז זאגן אז נישט נאר עס האט געמאכט א רושם אויף די קינדער אז זיי זענען אנדערש, נאר ער אליין איז געמוישט געווארן אינגאנצען, א גאנצע וואך איז ער פארנומען וואס גייט ער רעדן מיט די קינדער, און וואכערע דברי תורה ער וועט נאכזאגן שבת ביים מיש. אז מען קוקט אין ספרים דברי תורה ווערט מען דאך ממילא אנדערש, די גאנצע שטוב איז געווארן אנדערש זייט דעם.

די גמרא זאגט אין ברכות (נה). כל הלך שבועה ימים בלא חלום נקרא רע, איך האב געזעהן אמאל שטיין אז דער פשט דערפון איז, ימינו כצל עובר, דאס לעבן פונעם מענטש איז כחלום יעוף, אזוי ווי א מענטש שלאפט און ער זעהט זייער שיינע זאכן אין חלום, און ווען ער שטייט אויף זעהט ער אז ס'איז נאר געווען א חלום וואס איז אדורך געגאנגען, ממש אזוי איז דער לעבן פונעם מענטש, עס איז נאר א לאנגע חלום. ווען א מענטש וואלט געהאלטן שטענדיג פאר זיינע אויגן אז דאס לעבן פון א מענטש איז נאר א חלום, און די עיקר איז נאר טוהן מצות און מעשים טובים, איבערלאזן גומע קינדער, וואלט ער זיך אנדערש אויפגעפירט, און ער וואלט נישט געזינדיגט. די מרדת החיים טוהן פארפירן דער מענטש מ'האט נישט קיין ישוב הדעת, מילייגט נישט על לבו וואס איז דער תכלית פונעם לעבן, און וועגן דעם זעהט מען אויס. אזוי ווי מען זעהט אויס, ס'קומט אבער שבת, שבת איז א רואיגע טאג, א טאג פון מנוחה, קיינער יאגט דיך נישט, דארפסט נישט גיין צו די ארבעט, האסט פיר און צוואנציג שעה צייט, פאר עפן פאר שלאפן, און אריין צו קיקען אין א ספר, און זיך אביסל נעמען צום הארצן וואס דער לעבן פונעם מענטש איז, וואס איז דיין תכלית וואס דו דרייסט דיך ארום דא, און דעמאלס איז דער צייט אז ער זאל מתקן זיין זיינע מעשים בעוד מועד. טאמער דער שבת גייט אבער אויך אדורך לייד, דעמאלס איז א סימן אז דער מענטש איז א ליידגער מענטש.

כל הלך שבועת ימים, ווען איינער קען אדורך גיין גאנצע זיבן טאג, בלא חלום, וואס ער שטעלט זיך אפ אין דעם צייט מכיר זיין אז דער וועלט איז נאר א חלום, הרי זה רע, דאס איז א סימן אז ער איז א שלעכטער מענטש. אין שבועת ימים וואס איז דא א שבת

אינדערמיט, דארף א מענטש אנערקענען אז דער וועלט איז נאר א חלום, און דער עיקר פון אלעס איז טוהן מצות ומעשים טובים.

דקדוקי עניות מעבירין האדם על דעתו ודעת קונו

...**עם** שטייט אין ספר דברי ישראל (להח"ק רבי ישראל ממודיין זצ"ל) אין פרשת פקודי, זאגט ער, וכסף פקודי העדה (שמות לח, כה), פקודי איז מלי חסרון, ולא נפקד ממנו איש, די גמרא זאגט (נדרים סו.) בנות ישראל נאות הן, אלא שהעניות מנוולתן, עניות ברענגט אסאך מאהל צו אז מען זאל טוהן זאכן וואס מען דארף נישט. דקדוקי עניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו (עירובין מא.), 'וכסף' די ענינים פון געלט זאכן, איז פקודי העדה, דאס ברענגט דעם חסרון אינעם עדה, די מניעה איז פונעם כסף, דאס ברענגט די ירידה וואס איז דא אין די שטובער.

איך וויל מעורר זיין אויף א זאך וואס איז נוגע צו כסף פקודי העדה, וואס עס ליגט דערין נאך א רמז, אז מען דארף מעורר זיין וויאזוי מען פירט זיך מיט כסף, וכסף פקודי העדה, די הנהגה וויאזוי מען דארף זיך צו פירן מיט געלט זאכן, אז עס זאל נישט זיין מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו, עס איז דא אין דעם צוויי חלקים, סוד מרע ועשה טוב.

עם איז זייער נפרץ געווארן לעצמענס וואס מען גייט בערכאות, ווען עס איז דא א סכסוך איינער מיטן צווייטען רופט מען אין קאורט אריין, און עס איז שטארק נפרץ געווארן מסירה, צענדליגער אידן זיצן אין די תפיסות ווייל היימישע אידן האבן זיי געמסר'ט. אמאל האט מען געמסר'ט דירעקט, אמאל האט מען געמסר'ט אומדירעקט, אבער דאס איז דער מציאות, אז צענדליגער אידן געפונען זיך היינט אין תפיסות וועגן מסירה.

איסור הליכה לערכאות בלי היתר בית דין

דאס גיין אין ערכאות דן צו זיין ווען מען האט א סכסוך בינו לבין חברו, אפרופען מיי וועלכע אפים פון די רעגירונג, און זאגן עפעס אויף א צווייטען איד אן א רשות פון בית דין, גייט אריין אין דעם גדר. אמאל איז עס נאר הליכה לערכאות, און אמאל גייט עס אריין אויך אין גדר פון מסירה.

ווען צוויי מענטשען האבן צווישן זיך א סכסוך, איז די הלכה אז מען טאר נישט גיין אין ערכאות, מען מוז גיין צו א בית דין קודם, אפילו ביידע בעלי דינים זענען מסכים צווישן זיך, לאמיר די זאך סעטלען אין קאורט, נישט ער שלעפט אים אין קאורט, נאר

ביידע זענען גרייט צו גיין אין קאורט, ער בעט איך וויל מיט דיר גיין אין קאורט די זאך סעטלען, איז די הלכה (שו"ע ח"י"מ סי' כו סי"א) אז מען טאר נישט. ווען איינער גייט דן זיין א זאך אין ערכאות, אן דעם וואס ער זאל באקומען א רשות פון בית דין צו גיין דארט, 'הרי זה רשע', דאס איז דער לשון פון שולחן ערוך (שם) אז ער איז א רשע, 'וכאילו חירף וגידף', כאילו ער וואלט מגדף געווען דעם אייבערשטענעם נאמען, 'זהרים יד בתורת משה רבינו', און ער האט אויפגעהויבן א האנט אקעגן די תורה פון משה רבינו.

אויב דער בעל דין איז א גבר אלים, ער וויל נישט קומען צו קיין דין תורה, דארף מען גיין צו בית דין, און בית דין זאל געבן רשות, דאמאלס מעג מען גיין אין ערכאות, אבער ביז מען האט נישט קיין רשות פון בית דין טאר מען נישט גיין אין ערכאות, און ווען איינער גייט, זאגט דער שולחן ערוך אז ער איז כאילו מרים יד בתורת משה.

ההולך לערכאות דומה כאילו מכה ספר תורה במו ידיו

וואס דאס מיינט מרים יד בתורת משה רבינו, זאל מען זיך פארשמעלן א בילד, מען נעמט ארויס דעם ספר תורה פונעם ארון הקודש צו לייענען, שמעלט זיך יעדער אויף, מען גייט צו און מיגעט א קיש פארן ספר תורה, גאנץ קליינע קינדער וואס ווייסן נאך אפילו נישט וואס א ספר תורה איז, קומען און געבן א קיש פאר די ספר תורה. איינער זאל צוקומען צום ספר תורה דעמאלס, און נעמען זיין האנט, און אנהייבן צו האקן די ספר תורה, וואס וואלט מען געטוהן, וואלט יעדער געשריגן וואס טוהט זיך דא, מען וואלט אים אנגעכאפט און ארויסגעווארפן פונעם ביהמ"ד, אויפהייבן א האנט אקעגן די תורה? זאגן אונז חז"ל, אז ווען איינער גייט דן זיין בערכאות זאל ער וויסן אז דאס איז דומה ווי דו האסט גענומען דיין האנט, און דו האסט אנגעכאפט דעם ספר תורה, כאילו הרים יד בתורת משה רבינו.

מענות שהרויח בערכאות שלא על פי תורה, הוא גזילה ואף שכבר עברו הרבה שנים, חייב להשיב את הגזילה לחבירו

ווען א מענטש איז מוציא געלט פונעם חבר דורך ערכאות, ער איז יא געגאנגען אין ערכאות, און די ערכאות האט ג'פסקינט אז יענער דארף דיר באצאלן כך וכך, און דאס וואס די ערכאות האט ג'פסקינט איז נישט אויסגעהאלטן כדיני תורה, על פי דין תורה וואלט ער דיר נישט געדארפט צו צאהלן, און דו האסט מוציא געווען געלט מיט ערכאות שלא כדין, שטייט אין תשכ"ץ (ח"ב ענן ר"צ) אז דאס געלט איז גזל בידו, האסט גזילה ביי

דיר אין די האנט, אויב ער איז מקדש מיט דעם א אשה איז זי נישט מקודשת, עס איז נישט דין געלט, דאס איז יענעמיס געלט, און דו ביזט פסול לעדות אזוי ווי א גולן.

עס איז דא צוויי חלקים דערין, אמאל איז דא וואס מען גייט אין קאורט, און בית דין וואלט אויך צוגעפסקנט די זעלבע, נאר יעצט האט עס די קאורט געפסקנט, האב איך איין עבירה, אז איך בין געגאנגען אין קאורט און נישט געגאנגען צו בית דין, אבער אויב איך בין געגאנגען אין קאורט, און קאורט האט צוגעפסקנט געלט וואס קומט זיך דיר נישט, איז עס גזילה. א גוי קען נישט מוציא זיין געלט פון יענעם, אז די תורה האט דאס מיר נישט געשענקט קענסטו עס נישט האבן, אפילו קאורט האט געפסקנט אז עס איז דיינס, איז עס נישט דין געלט, און אז דו האלטסט דאס געלט ביזטו א גולן, און ביזט מחוייב צוריקצוגעבן פאר יענעם יעדע פרומה וואס דו האסט צוגענומען פון יענעם דורך ערכאות. עס מעג אדורך גיין צען יאהר פון ווען דו האסט געהאט מיט יענעם א סכסוך אין ערכאות, מען האט דיר צוגעפסקנט אז דאס געלט איז דיינס, ליגט אויף אים א חיוב היינט ודשיב את הגזילה אשר גזל. ער דארף פרעגן א שא"ה ביי א דין תורה צו דאס געלט איז מיינס צו נישט, טאמער מען וועט אים פסקנן אז ער פי דין תורה איז דאס געלט נישט זיינס, איז ער א גולן, און איז מחוייב צוריקצוגעבן דאס געלט פון וועס ער האט דאס געגולט.

הנוגע במוכן לחבירו פוסל האות שלו בתורה

נאר עס ליגט דערין נאך א רמז, כאילו הרים יד בתורת משה, עס שטייט אין תפארת שלמה אויף שבועות, אז אזוי ווי אין א ספר תורה איז דא א הלכה, אז יעדער אות מוז זיין מוקף גויל, עס מוז זיין ליידיג, עס טאר נישט צורירן איין אות צום צווייטען, אויב עס איז דא א נגיעה פון איין אות צום צווייטען אין א ספר תורה, איז דער ספר תורה פסול. זאגט ער די זעלבע זאך, יעדער אות איז א נשמה פון א איד, יעדער איד דארף זיין מוקף גויל, ער טאר נישט צורירן צו א צווייטער אות, אין אדם נוגע במוכן לחבירו (יומא לח), א מענטש רירט נישט צו אין דעם וואס עס איז אנגעגרייט פאר א צווייטען, און טאמער רירט ער צו צו א צווייטענס געלט, נעמט ער זיין אות און ער פסליט עס, ווייל עס געשעהט א נגיעה צו א צווייטער אות. און דאס איז הרמת יד בתורת משה. ווען א מענטש געט נישט אכט און ער רירט צו צו יענעמיס געלט, איז כאילו ער האט גענומען זיין אות און עס צובראכן, עס צוגערירט צו א צווייטען אות אין דעם ספר תורה.

המוסר גופו או ממונו של ישראל ביד עכו"ם אין לו חלק לעולם הבא.

דאס איז איין חלק ערכאות. נאכדעם קומט עס צו אז מען ווערט א מסור, מען איז מלשין ביי די ממשלה אויפן חבר א זאך וואס יענער האט געטוהן, און די ערכאות איז

יענעם מחייב צו באצאלן געלט, האט מען דעם דין פון א מסור. עס איז נישט קיין נפק"מ וויאזוי דער קאורט הייסט, צו איז דאס א קרימינאל קאורט, צו דאס איז א סיווייל קאורט, צו עס איז א פעמיליי קאורט, עס איז נישט קיין נפקא מינה, יעדער מסירה פון געלט וואס די רעגירונג איז מחייב צו באצאלן פאר יענעם, האסטו מוסר געווען ממון של ישראל פאר א צווייטען.

עס איז נפרץ געווארן אז מען רופט אריין צו פארשידענע אפיסעס פון די רעגירונג, מען רופט צו די בילדינג דעפארטמענט ווען מען האט צוטוהן מיט א שכן וואס בויעט ער האט צו טוהן מיט א טענענט רופט ער אים אין קאורט אריין, אמאל רופט מען די איי. אר. עס, אמאל רופט מען וועלפעיר, אמאל רופט מען פוד סטעמפס, דאס איז אלעס א איסור המור, וואס אויב מען האט נישט רשות פון בית דין עס צו טוהן, טאר מען עס נישט טוהן.

און עס שטייט אין שולחן ערוך (חיי"ט סי' שפ"ח סי"ט) 'אסור למסור ישראל ביד עכו"ם בין בגופו בין בממונו, עס איז אסור איבער געבן פאר א גוי דעם גוף פון א איד, צו געלט פון א איד, זאפילו היה רשע ובעל עבירות, אפילו יענער איז א רשע ובעל עבירות, דאס איז דער לשון פון שולחן ערוך, זאפילו היה מיצר לו ומצערין, אפילו ווען יענער דערגייט אים די יאהרן, האט מען נישט קיין רעכט צו זיין א מסור, איבערגעגעבן פאר די רעגירונג. זכ"ל המוסר ישראל ביד עכו"ם בין בגופו בין בממונו אין לו חלק לעולם הבא, ער האט נישט קיין חלק לעוה"ב, זמותר להרוג המוסר בכל מקום אפילו בזמן הזה, מען מעג הרגנין יענעם, ער האט נישט קיין לעבן, מען מעג מעביר זיין פון די וועלט איינער וואס איז א מסור, זמותר להורגו קודם שימסור, נישט נאר ווען ער האט שוין אפגעטוהן די מסירה, מען מעג אים הרגנין בעפאר ער האט איבערגעגעבן, אל"א כשאמר הריני מוסר פלוגי בגופו או בממונו אפילו ממון קלי, איך גיי יענעם מוסר זיין, יהתיר עצמו למיתה, האט ער זיך מתיר געווען, אז מען מעג אים הרגנין, זעהט מען ווי ווייט עס איז הארב, אפי' ווען עס איז נאר נוגע צו א עונש ממון, טאר מען נישט איבער געבן א איד פאר א צווייטען.

המוסרים יורדים לגיהנום ונידונין בה לדורי דורות

עס שטייט אין די גמרא מסכת ראש השנה (יז) אז כאמשיג משפט רשעים בגיהנום איז י"ב חודש, דאס איז נאר ביי א פשוטער בעל עבירה, אבער מוסרים יורדין לגיהנום ונידונין בה לדורי דורות, ער וועט אייביג בלייבן אין גיהנום, גיהנום כל"ה ודום אינם כלים זאגט די גמרא, די גיהנום וועט זיך שוין ענדיגן, אבער ער וועט נאכנישט ארויסגיין פונעם גיהנום. יעדער טעלעפאן וואס א מענטש מאכט צו די

ממשלה, א פשוטער 311 מעלעפאן קאל, אויב עס קען נוגע זיין, אז יענעמס געלט וועט דורך דעם שאדן גיין וואס עס איז זיך אים נישט געקומען על פי תורה, איז מען א מוסר ממון של ישראל צו יענעם, און הי' ישמרנו די עונשים דערפון. אז מען האט א סכסוך, דארף מען פרעגן א שאלה פון א חכם, נישט אייביג איז עס אסור, ס'איז דא אמאל וואס דער חכם וועט עס מתיר זיין, אבער ביז מען האט נישט געפרעגט דערויף א שאלה, האט מען דעם דין פון א מסור.

הפושעים המעכבים את הגאולה יהיו מוסרים, ועל ידי זה יצאו מכלל ישראל

דברים פלואים שטייט פונעם ישמח משה אין אנהייב פרשת וישב, ער זאגט אז די גמרא זאגט אין סוף סנהדרין (צו) אין בן דוד בא עד שירבו המסורות, משיח וועט קומען אין א צייט וואס עס וועט זיין אסאך מסירות, האבן מיר דערלעכט ב"ה דעם זמן פון ביאת בן דוד, עד שירבו המסורות. זאגט דער הייליגער ישמח משה, ינראה לי בדרך אמת' פארוואס וועט אזוי זיין, ווייל א מסור איז א מומר לכל התורה ויצא מכלל ישראל, ווען א מענטש איז געווארן א מסור איז ער ארויס פון כלל ישראל, זאגט ער ווען משיח וועט קומען וועט זיין דער עולם הכירור, וצרפתים כצרוף את הכסף ווי דער פסוק (זכרי' יג, ט) זאגט, דער באשעפער וועט מצרף זיין, און עס וועט זיין אדער כולו חייב אדער כולו זכאי, איך זאג נאך זיין לשון, דאס איז דער פשט עד שירבו המסורות, זה יהיה בהשגחה פרטית מאת ה', דאס וועט זיין מיט השגחה פרטית פונעם אייבערשטען, אז די פושעים וואס זענען מעכבים די גאולה, זאלן ווערן מוסרים, און דורך דעם וועלן זיי ארויסגיין פונעם כלל ישראל, און דער כלל ישראל וועט זיין כולו זכאי. מען וועט צוברענגען פון הימל, אז די אלע וואס מען דארף נישט האבן אינעם כלל ישראל, די אלע וואס האבן נישט קיין שייכות ווען משיח וועט קומען, מען וועט זיי נישט דארפן האבן אינעם כלל ישראל, וועט מען זיי צוברענגען דערצו, אז זיי זאלן האבן א נסיון פון מסירה, און זיי וועלן מסרין, און אזוי וועלן זיי ארויסגיין פונעם כלל ישראל, אזוי שטייט אין ישמח משה.

דאס איז דער געוואלדיגער מוסר השכל וואס מען דארף זיך אפלערנען, עס איז אדם בהול על ממונו, מען טאר זיך אבער נישט פארלירן פאר געלט, מיר דארפן טוהן וואס די תורה הייסט צו טוהן, און וואס מען טאר נישט, טאר מען נישט טוהן...

מסיבת סעודות נשמט העתקת דברי מרן שליט"א בענין מצות צדקה,
בקבלת פני עניים בסבר פנים יפות תמצאנו לעיל בדף כג

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' ישראל אשר פראמאוויטש הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת הנכדה אצל בנו
הר"ר אליעזר ני"ו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' אלהנן ראזען הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה
להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו
718.387.5770